

Zakaj premajhen izvoz?

Na dlani je, da bo Iskra letos prvič v zadnjih 15. letih zaostala za doslej vedno rastočim trendom izvoza. Medtem ko se je stopnja rasti izvoza — gledano vrednostno — v minulih letih povečevala za 25 do 30 %, pa je letos ostala na ničli, ponekod pa je celo precej pod planom.

Kje so vzroki za takšen položaj, ki ga lahko mirne duše označimo za problematičen?

Ker se subjekti, ki sodelujejo v Iskrinem izvozu, niso menjali, je očitno, da gre za spremembo različnih okoliščin, ki pogojujejo izvoz. Med zunanjimi faktorji je tukaj gotovo eden od glavnih krivcev svetovna gospodarska kriza, ki pa ne bi smela v tolikšni meri vplivati na naš izvoz. Minula leta, ko te krize še ni bilo, so se nekateri dobro zavedali pomena izvoza, zdaj, ko padajo granate, pa so se skrili, čeprav bi se morali še bolj zagristi v boj.

Zatem je tukaj še jugoslovanski zunanje-trgovinski sistem. Kljub neprestanim opozorilom — tudi Iskre — so letos sprejeli izvozne vsodbujevalne ukrepe šele maja meseca, kar je bilo vsekakor prepozno: izvozne posle je pač treba sklepati več mesecev pred dokončno realizacijo. Stimulacijski ukrepi bodo vplivali na povečanje izvoza verjetno šele prihodnje leto, za letos pa so bili skoraj nepomembni.

Morda so ti zunanji faktorji vplivali na pomanjšanje Iskrinega izvoza nekako 50 odstotno, toda z drugimi 50 % pa smo prav gotovo krivi mi sami, predvsem nezainteresiranost nekaterih, da bi izvažali.

Branžne komercialne, kot glavne nosilke tržnih funkcij, so pretežno zaradi zgodovinskih razlogov usmerjene bolj na domači kot na tuji trg, slednjega pa so letos še bolj zane-marile. Odveč bi bilo omenjati, daje tudi med branžami premalo koordiniranega in usmerjenega nastopa na tujem trgu.

Povsem nerazumljivo je tudi tole: kako je možno, da se poltretji mesec po objavi Samoupravnega sporazuma o interni stimulaciji izvoza še niti ena TOZD niti delovna organizacija ni oglasila s kakšnim dopolnilnim predlogom ali pripombo. Tudi to je eden od dokazov, da smo, milo rečeno, zaspali.

Verjetno so to, poleg porasta proizvodnih stroškov, glavne ovire, ki so pripeljale o kritičnega položaja Iskrine zunanje trgovine.

In kaj zdaj?

Potrebni sta predvsem dve stvari. Prva je ta, da se moramo v Iskri odločiti, kakšne ekonomske učinke smo pripravljene podrediti večjemu izvozu, druga, še pomembnejša, pa je ta, da končno le spoznamo življenjsko pomembnost izvoza kot eno najpomembnejših kategorij poslovanja.

Lado Drobež

Ukrepi komunistov Elektromehanike

(Razgovor z Bojanom Klemenčičem, sekretarjem sveta ZK Elektromehanike, o gospodarskem položaju te delovne organizacije)

Junija letos je izvršni komite predsedstva CK ZKS na svoji razširjeni seji pozorno in poglobljeno obravnaval ter ocenil dejavnost ZK (pa tudi drugih organizacij in organov) pri uresničevanju sklepov četrtre seje predsedstva CK ZKJ in desete seje CK ZKS. Na-

Bojan Klemenčič — sekretar sveta ZK Elektromehanika.

nizani so bili razni problemi v zvezi z gospodarjenjem tako v celotni SFRJ kot sami republiki Sloveniji — od zaskrbljujoče negativne blagovne zunanjetrgovinske bilance, slabe konkurenčnosti v mednarodni menjavi pa do inflacije, pretirane rasti cen, prenizke produktivnosti, investicijske in skupne porabe itd. V boju za stabilizacijo gospodarstva so predvsem pred-

komuniste postavljene zelo odgovorne naloge. Na omenjeni seji je bilo med drugim poudarjeno, da se morajo dosledno angažirati pri zaostrovanju odgovornosti še posebej ljudi na vodilnih delovnih mestih. Onemogočiti morajo poskuse odklanjanja odgovornosti za konkretne slabosti ter skrivanja za kolektivno odgovornostjo. Ob nasprotovanju splošnim prizadevanjem naše družbe in njenim težnjam po napredku ter stabilizaciji gospodarstva pa bi se ne smeli ustrašiti posegov na osnovi zakonskih določil. Pri teh odgovornih akcijah mora ZK tesno sodelovati s sindikati ter zagotavljati neprekinjeno delovanje v tej smeri. V vsaki TOZD pa morajo oceniti svoje lastne probleme ter oblikovati lastne ukrepe za njihovo odpravljanje na osnovi sklepov 4. seje predsedstva CK ZKJ in 10. seje predsedstva CK ZKS. Izhajati morajo tudi iz resolucije o družbenoekonomskem razvoju Slovenije in Jugoslavije v l. 1975, informacij predsedstva CK ZKJ o gospodarskih razmerah, petmesečne ocene uresničevanja resolucije o družbeno ekonomskem razvoju Slovenije v l. 1975 ter predlogov ukrepov, zaključnega računa za l. 1974, v katerem je jasno opredeljeno dohodkovno stanje vsake TOZD ter iz petmesečne oziroma v našem primeru polletne ocene rezultatov gospodarjenja TOZD in delovne organizacije kot celote.

Kakšno je v tej zvezi konkretno doseganje delovanje organizacije ZK Iskre — Industrije za telekomunikacije, elektromehaniko in elektro-niko (ali kakor jo radi na kratko imenujemo — Elektromehanike), smo povprašali sekretarja sveta ZK v tej delovni organizaciji Bojana Klemenčiča, dipl. ing., zaposlenega v razvojnem oddelku tovarne telekomunikacij ATC na Laborah.

(Nadaljevanje na 3. strani)

RAZGOVOR Z V. D. DIREKTORJEM PODROČJA ZA KAKOVOST MILANOM ŽELEZNIKOM

Kvalitetno za kvaliteto

Eksplozivni razvoj tehnologije in moderne družbe postavlja veliko zahtev v zvezi s kakovostjo. In prav o kakovosti je veliko govora tudi v zvezi z Iskrino proizvodnjo. V zadnjem letu se je povečalo število reklamiranih izdelkov, ki so celo našli pot nazaj v Iskrina skladišča. S tem se povečujejo zaloge, zaostreje se finančno stanje, kar pa močno vpliva na redno izplačevanje osebnih dohodkov, na likvidnost. Povečane zaloge pa poleg tega imajo lahko seveda najrazličnejše verzične učinke v zaposlovanju OZD Iskre. Blago, ki so ga tuji zavrnil in, ki ne ustreza svetovnim standardom, seveda ne more najti ponovne poti na tuj tržišča. Plasila se edino lahko doma. Povsem napačno bi bilo sklepati, da bo domače tržišče lahko v nedogled gotalo slabo kvaliteto. Tako misliti bi bilo tudi nepošteno, nesocialistično.

Polni vprašanji smo se torej obrnili na v. d. direktorja področja za kvaliteto dipl. ing. Milana Železnika.

— Kako je s kvaliteto Iskrinih proizvodov v zadnjem času? Kakšni so pogoji za ohranitev tako imenovane Iskrine kvalitete, posebej glede na dejstvo, da Iskra nastopa tudi v tujini pod lastno zaščitno znamko?

„Eden glavnih problemov zadnjega časa je prav kakovost. Zato se mi zdi potrebno spregovoriti o teh vprašanjih. Znano je namreč, da je vsaka temeljna organizacija samostojna v svojih odločitvah. Mednje spada tudi vprašanje kvalitete. Mogoče ne v celoti, saj je navsezadnje Iskrina streha le enotna in si ne more vsaka temeljna

organizacija privoščiti svoje kvalitete, ki je karakteristična zanjo. Vsaka mora upoštevati dejstvo, da živi v sožitju z drugimi, in, da slaba kakovost izdelka ene meče slabo luč na vse ostale. Z namenom, da bi preprečevale take primere, so se obvezale vse podpisnice samoupravnega sporazuma za združevanje v ZP Iskra, da bodo izdelovale izdelke v kakovosti, ki omogoča reden plasman in optimalne ekonomske rezultate. Glede na to, bi se morali ravnati po pravilih s ciljem

(Nadaljevanje na 4. strani)

Predsednik predsedstva SRS tovariš Sergej Kraigher.

Najpomembnejši je položaj delavca v TOZD

(RAZPRAVA TOV. S. KRAIGHERJA, PREDSEDNIKA PREDSEDSTVA SRS, NA SEJI (18. 7. 1975) OŽJEGA POLITIČNEGA AKTIVA ISKRE IN GORENJA)

Vsak dohodek je družbena lastnina. Dohodek ni lastnina delavca, ki ga ustvarja, niti ni lastnina TOZD

Vsi problemi v zvezi z organiziranjem in združevanjem TOZD, se postavljajo v dveh aspektih, lahko pa se po mojem mnenju z reducirajo na enega, to je na položaj delavca v TOZD, ki ustvarja dohodek in ki na podlagi ustvarjenega dohodka stopa v dohodkovne odnose z drugimi delavci v drugih TOZD, s katerimi trajno sodeluje in združuje delo in sredstva v procesu proizvodnje in reprodukcije, v ustvarjanju dohodka in proizvodov, ki jih proizvaja. To je vertikalna povezava, z druge strani stopa v konkretne odnose z delavci v drugih TOZD ali tudi v drugih delovnih organizacijah in skupno z njimi rešuje zadeve, ki so sicer povezane s produkcijskim procesom, pa bistveno ne vplivajo na produkcijski proces ter ne ustvarjajo neposredno proizvoda vrednosti, ampak njega usposablja za ustvarjanje dohodka oziroma so bistven element v pripravah za proizvodnjo, v procesu nastajanja produkta do usposobitve produkta za prodajo. Probleme, ki nastajajo v teh odnosih, moramo razplesti v obeh dimenzijah, in to z izhodišča, da je vsak dohodek, ki ga kdorkoli ustvarja v našem sistemu, družbeni dohodek, družbena lastnina. Izdelati je treba merila, kako delavci

posameznih TOZD — na podlagi dohodka, ki ga ustvarjajo v procesu proizvodnje in prodaje svojih proizvodov v realizaciji dohodka in pri usposabljanju za obvladovanje in razvijanje te proizvodnje — sodelujejo in so udeleženi v tem dohodku, ki je družbena lastnina. Kateri so ti kriteriji? Dohodek ni samo last delavcev, ki ustvarjajo, niti ni lastnina TOZD, ki ta dohodek neposredno realizira (to bi bila skupinska lastnina). Prav tako ni lastnina delovne organizacije, v katero so te TOZD vključene in ki s celoto odnosov bistveno vpliva na to, kako posamezne TOZD ustvarjajo dohodek, bodisi skozi horizontalne povezave, bodisi, ker se dopolnjujejo v celotnem procesu proizvodnje od surovine in raznih faz predelave do finalnega proizvoda.

Čimbolj tehnika napreduje, tem manjša je udeležba živega dela delavca v vsakem produktu in s tem v celotnem dohodku in tem večji pomen dobiva tehnika, tehnologija, znanstveni napredek, na osnovi katerega se reproducira živo delo vsakega delavca in organizacije združenega dela v ustvarjanju dohodka. To je razvojna črta, ki se je začela z industrijsko tehnološko revolucijo že z iznajdbo parnega kotla in ki se v 20. stoletju izrazito pospešuje ter ne vemo, kje se bo končala. To se dogaja v vsaki družbi in se kaže povsod v podružbljenju proizvodnega procesa in s tem dohodka. Čimbolj se družba razvija, tembolj je delitev dela načrtna in tem manj stihijna in to na konkretnih proizvodnih procesih in produktih, ki se pojavljajo kot element v ustvarjanju dohodka, to je vrednosti na podlagi cene kot družbeno priznanega dela, ki se verificira na trgu. To je resnica, ki jo uveljavljajo in vedno jasneje vgrajujejo v procesih v celem svetu, v funkcioniranju posameznih delov in celote. Naša prednost, ki jo ugotavljajo tudi drugi, je v tem, da smo našli enega od načinov, kako povezovati in vsklajevati to odvisnost celote od posameznih delov in delov od celote, da bo vsak našel svoj interes in na tej osnovi prispeval k celoti. To so živi družbeno — ekonomski odnosi, ki najdejo svoj izraz tudi v ekonomskih merilih, ki jih sumarno imenujejo družbenoekonomski odnosi.

To so teoretske predpostavke, na katerih je zgrajena naša ustava. Do teh smo prišli skozi 20-letni razvoj samo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Posntek iz dela razstavnega prostora Iskre na Zagrebškem jesenskem velesejmu.

Najpomembnejši je položaj delavca v TOZD

(Nadaljevanje s 1. strani)

upravljanja. S temi vprašanji smo se v pripravah ustavnih amandmajev konkretno spopadli. Ta izhodišča nam morajo biti jasna, ko pristopamo h konkretnim rešitvam, da vemo, kaj delamo in kaj hočemo, v katerih vprašanih so naša razmišljanja in ravnana objektivno določena s situacijo, katere zadeve moramo spoznati kot objektivno obstoječe, da bi jih lahko obvladali in se na tej osnovi dalje razvijali in uveljavljali cilj, ki smo si ga zadali.

Za vodilne štabe v vsaki organizaciji združenega dela, v vsaki TOZD, delovni organizaciji, SOZD, samoupravni interesni skupnosti, pa tudi za vodilne štabe v občinah, republikah in državi kot celoti je najhujša stvar praktiziranjem, če se začno loviti za trenutnimi efekti. To seveda ni samo naš problem. Težke izkušnje v tem pogledu imajo tudi v kapitalističnem svetu, kjer temeljito iščejo poti za vsklajevanje interesov in kriterije, po katerih bi vsak od delov v koncernu, trustu itd. našel svoj interes. Iščejo tudi rešitve za urejanje odnosov, če n. pr. eden od teh delov najde zase boljše, naprednejše rešitve izven tega koncerna, trusta, da bi ostal še naprej povezan s tistimi, s katerimi je morda več generacij sodelovalo v skupni formaciji in ima do njih določene obveze.

Ustvariti moramo tak položaj (in to v vsakem konkretnem okolju), da bo delavec resnično sam odločal in s tem prevzel odgovornost za svoje odločitve.

Mi kot marksisti ta vprašanja drugače opredeljujemo kot na zapadu, kjer zasledujejo kapitalistične interese in odnose. Mi izhajamo predvsem in stališča, kako postaviti delavca resnično v položaj, da bo upravljal s procesi. Tu pa je bistvena razlika med našim sistemom in sistemi, kakršne imajo v državnem socializmu ali v vseh nijansah kapitalističnega sistema, namreč v tendenci, da je delavec tisti, ki upravlja in odloča o dohodku, to je v zavesti vsakega delavca že prisotno in to se ne more spremeniti, se pa zelo neenakomerno in različno uresničuje na posameznih področjih, v posameznih organizacijah združenega dela v različnih krajih, občinah in republikah. Te razlike so zelo velike. Mnogo je prepletanja starega z novim, pa tudi krčevitega zadrževanja starega, je pa tudi veliko prizadevanj in poskusov, da bi razvoj postavili na stabilne osnove, ki zagotavljajo kontinuiteto v procesih v tej smeri, da delavec prevzame odgovornost za vse odločitve, dobre in slabe. Sedaj delavec še ni v takem položaju, ne zaveda se v celoti svojih pravic in odgovornosti. Ker le posredno odloča, ga to navaja še vedno do štrajka, če je zaradi slabih odločitev prišel v neugoden položaj, ko pa bo resnično sam odločal in prevzel nase to odgovornost, ne bo imel proti komu štrajkati, če bo posledica njegovih lastnih odločitev njegov slab položaj.

Prizadevanja za izhod iz inflacije so nujno povezana s konflikti, kajti treba je spremeniti odnose, s tem pa bodo posamezniki prizadeti ali pa bodo začutili, da je njihova perspektiva negotova. N. pr. štrajk rudarjev v Velenju je nastal prav zaradi negotove perspektive. Zaradi tega vztrajamo v zahtevi za dosledno izpeljavo ustavnih opredelitev, ki so v načelu čiste kot osnova sistema v celotni družbi, potrebno pa jih je spraviti v življenje v konkretnih okoliščinah vsakega delovnega procesa in položaja delavca v vsaki organizaciji združenega dela, od raziskav in vseh faz proizvodnje do prodaje. Kot so te naloge v načelu enotne za vse se zelo različno postavljajo na različnih področjih združenega dela, pa tudi na tistih področjih, ki so med seboj povezana. Gre za objektivna merila, ki dajejo vsakomur pravico, da je v skladu s svojim prispevkom k ustvarjenemu dohodku OZD in k splošnemu družbenemu dohodku — udeležen na dohodku OZD in na celotnem družbenem dohodku.

Potrebno je poiskati merila, ki bodo omogočila objektivno razdeliti dohodek TOZD — finalista med vse TOZD, ki sodelujejo v razvoju, proizvodnji in prodaji končnega izdelka.

Odnos med TOZD Keramika in Upori, ki ste ga najbolj osvetlili, lahko uporabimo za primer pri razčlajevanju kompleksa vprašanj dohodkovnih odnosov. Gre za ključno vprašanje, ki mora priti v zavest vsakega delavca samoupravljalca, namreč, da je dohodek, ki ga ustvarjajo na trgu s finalnim proizvodom, skupni dohodek. To ni niti dohodek finalista, ki je dal produkt na trg, niti dohodek tistega, ki proizvaja reprodukcijski material. Verjetno je še težje prepričati finalista kot pa proizvajalca v predhodnih fazah proizvodnje, da dohodek, ki je prikazan kot njegov dohodek, ni njegov, ampak je to družbeni dohodek ter da je treba iskati merila o tem, kako so delavci sodelovali pri njegovem ustvarjanju ter kako naj bodo udeleženi pri delitvi dohodka. V tem ekonomskem razmišljanju se kaže preskok položaja delavca v mezdnem položaju. To je eno bistvenih vprašanj, ki je zlasti pomembno za vodstvene strukture, na tej liniji pa začinjajo razmišljati tudi delavci. Morda je delavec v TOZD Upori, ki verjetno dobro dela in išče vedno boljše rešitve, razumljivo, da se ta TOZD zapre vase in poskuša sam izdelovati določen polizdelek ali reprovromaterial, ki ga je dosedaj zanj proizvajal TOZD Keramika. Ko pa postaja to vse bolj vprašanje eksistence delavcev v TOZD Keramika, prehaja vedno bolj tudi v zavest delavcev celotnega kolektiva. Treba je razčistiti vprašanje odnosov. Eno so objektivna merila na osnovi živega dela, koliko je bilo v ta proizvod dodanega novega dela, nove vrednosti, s katero se je oplenil določen reprovromaterial. To živo delo se da izmeriti. Tu pa je še vprašanje historičnega razvoja podjetja, predvsem je vprašanje, kdo je investiral v te obrate. Investicije izhajajo iz dohodka, ki je rezultat minulega dela, ker se del tega ni spremenil v osebnost in splošno potrošnjo, ampak v sredstva družbene reprodukcije, n. pr. v osnovna sredstva tovarne uporov in v osnovna sredstva sedanje TOZD Keramika. Rezultat minulega dela oziroma del tega je bil vložen v raziskovalno delo, v drage naprave itd. Če so delavci obeh teh dveh TOZD (poleg ostalih) vlagali sredstva v investicije enega in drugega obrata, je potrebno na podlagi minulega dela videti kakšni so interesi v zvezi s stroji, kadri, znanjem itd., s katerimi razpolagata obe TOZD. Za stroje je lažje ugotoviti, če so oziroma koliko so že amortizirani, medtem ko je za kadre težje vprašanje, ker ga je težje dobiti nazaj, če ga izgubiš. Videti je treba konkretne odnose v udeležbi vsakega v dohodku, ki se ustvarja.

Problem bolj ali manj racionalne uporabe skupne naložbe oziroma družbene akumulacije postaviti kot širši problem DOZD.

Videti je treba tudi, ali bi Upori dosegla večji dohodek če bi sama izdelovala te dele, oziroma če bi se v tem pogledu povezala z neko drugo tovarno doma ali v svetu, potem pa oceniti, ali ta razlika v dohodku opravičuje likvidacijo proizvodnje v TOZD Keramika, v katero je bilo vloženo toliko in toliko sredstev, ali pa je to proizvodnjo treba usposobiti, da bo lahko konkurenčna. Tu ne bi smeli dopustiti razraščanja podjetniške logike razpolaganja z dohodkom, pač pa bi morali problem bolj ali manj racionalne uporabe te skupne naložbe kot širši problem postaviti pred skupno delovno organizacijo. Tu gre za enega konstitutivnih elementov združevanja TOZD v delovno organizacijo in je nujno, da se o takem vprašanju pogovorijo delavci celotne delovne organizacije, tembolj, ker je vloženo minulo delo vseh teh delavcev v teh investicijah. Če si delavci ene TOZD hočejo prisvajati pravico razpolaganja z dohodkom kot da bi bilo v tem dohodku vloženo samo njihovo delo, ne pa tudi delo ostalih, je to v nasprotju s samoupravnim sistemom in je možna tu arbitražna v raznih oblikah tudi do samoupravnega sodišča. To ni samo stvar vodstvene strukture, ampak se je o takem vprašanju treba pogovoriti z delavci. Vse preveč govo-

rite o problemih, izdvojen od delavcev. Ne glede na to, koliko delavci o teh problemih vedo ali jih razumejo, od tega živijo in morajo biti v teh vprašanih osnovna odločujoča sila. To je pomembno tudi s stališča odgovornosti za odločitve. Če bi o takem vprašanju odločale vodstvene strukture, bi v primeru slabe, pa tudi dobre rešitve nastali med delavci konflikti, če ne bodo pri odločitvi sodelovali sami. Tudi s tega stališča morajo biti delavci prisotni pri reševanju vsakega problema.

Potrpežljivo in vztrajno moramo iskati objektivne kriterije za ugotavljanje intenzivnosti in produktivnosti dela vsakega delavca posebej in kolektiva kot celote, ki oblikuje določene produkte in s tem ustvarja novo vrednost, od raziskovalnega dela do prodaje, vložnega reprodukcijskega materiala itd., skratka vseh kvalitet in elementov ki predstavljajo strukturo cene. Te elemente premalo upoštevate. Sem sodi tudi amortizacija, ki se jo sicer knjigovodsko odvaja, ne vidi pa se za tem proizvodnega odnosa, Proizvodni odnos v amortizaciji se kaže prav v minulem delu, ki je vloženo in ki s svoje strani predstavlja element v formiranju dohodka za ta finalni tržni produkt. Celotno vrsto problemov v zvezi z inovacijami, investicijami, pri odločitvah, ali opustiti neko proizvodnjo reprodukcijskega materiala in v drugo ipd. je treba videti tudi v elementu amortizacije in ga povezati s celotnim problemom, da lahko pridemo do objektivnih odnosov za tako ali drugačno odločitev. Če npr. TOZD Upori predlaga naprednejšo rešitev, ki je racionalnejša in če kot finalist to dokaže na trgu, potem najbrž ni razloga, da bi to preprečili. Ob tem vidim tudi nevarnost zapiranja raziskovalne dejavnosti v okvir delovne organizacije, ker bo to prav gotovo vztrajalo na določeni tehnologiji, ki jo je uvedlo, dokler se ne amortizira ne samo materialno, ampak tudi moralno. Na ta način bo tako raziskovalno delo praviloma zaostajalo za tehničnim napredkom v svetu. Potrebni bi bili zelo zavestni in propulzivni ljudje, da bi to premagali.

Raziskovalno dejavnost organizirati tako, da bo možno laboratorijske rešitve čimprej prenesti v industrijsko proizvodnjo.

Problem je treba realno videti v vsej celoti in tu vključiti tudi raziskovalce. Sprejeti je treba modernejšo in racionalnejšo rešitev. Tu ne gre za politično odločitev ali za neko poslovno tajnost, ampak so tu elementi, ki se jih da tudi tehnično meriti. Gre za odločitve o razvoju. Raziskovalno dejavnost je treba razvijati na tak način in na tistem mestu, da se bo čimprej premaknila iz laboratorijskih rešitev in se začela uporabljati v industrijskih osnovah, na podlagi interesa, toda na ta način, da ta interes ne bo postal ovira za bodoče vse naprednejše rešitve. Kar je govorila tov. Gorupova, je dokaz več o tem, da je organiziranost raziskovalne dejavnosti vprašljiva. To je lahko samostojna TOZD in enota, ki je povezana in dohodkovno odvisna od TOZD, za katere dela. Tudi finančno bo vprašanje investicij za raziskave veliko lažje rešiti (glede na riziko posameznih raziskav), če je to povezano z organizacijami, ki so že imele neposredne koristi od dosedanjih rezultatov raziskovalnega dela.

V kolikor pa fundamentalne raziskave opravljajo zunanji instituti, morate odnose med instituti in TOZD Iskre oziroma Gorenja jasno opredeliti. S tem je treba priti pred delavce. Materialni stroški so povezani s tehnologijo. Naprednejša tehnologija mora zamenjati materialne stroške ob istih efektih ali pa ob enakih materialnih stroških povečevati produktivnost dela.

Razumljivo je treba imeti v vidu celoto, tudi osebne dohodke, splošno in skupno porabo, stanovanjsko in komunalno izgradnjo, vprašanje trgovske mreže, otroškega varstva itd., ker vse je povezano s pogoji dela in življenja delavca, vendar pa ne bi v tem pogledu nikoli smeli delati kompromisov glede tehničnega napredka, ki mora imeti prednost. Če se delavci znajdejo v težjem položaju zaradi zaostajanja v tehničnem napredku, moramo to prvenstveno reševati, ne pa pustiti, naj se delavec sam znajde in išče zaposlitev kjerkoli. To mora biti naša skupna skrb in naloga. Tu gre za solidarnost, ki je predvsem izraz družbenoekonomskega odnosa, ki ga predstavlja družbena lastnina, čeprav je tudi element socialne politike. Zaradi tega smo v ustavi zapisali, da je v takem primeru treba

najti za te delavce ustreznost delovna mesta bodisi v novi proizvodnji bodisi druge ali jih prekvalificirati ali usposobiti za nove tehnološke procese itd. To se že dogaja, brez tega bi bilo nedvomno več konfliktov in protestov.

Inovacijski proces ne more biti osnovni motiv za združevanje TOZD v DOZD

Ne dvomim, da ste imeli s tem, ko ste postavili inovacijski proces kot osnovni motiv za združevanje TOZD v delovno organizacijo, najboljši namen. Mislim pa, da je treba ta element vključiti v celoto družbenoekonomskih odnosov, v katerih se ta motiv realizira in dobi ustrezno težo, ne more pa biti edino izhodišče nepovezano s celotnim položajem delavca v vseh povezavah, ko upravlja z dohodkom v TOZD in delovni organizaciji, v kateri je vključen. Vse te povezave v upravljanju z dohodkom se nanašajo na odločitve o investicijah dela dohodka za razvoj in opremo, o investicijah za aplikacijo znanstvenih rezultatov v industrijski proizvodnji, z vsemi potrebnimi spremembami v organizaciji dela, v ustrezni strukturi delavcev itd., ko je treba zastarelo opremo odprodati ali odpisati ter uvajati novo, do konkretnih proizvodnih procesov, v katere se vključujejo novi ali prekvalificirani delavci. Na tej podlagi se ustvarja nov dohodek. Ob tem je treba z novim dohodkom zagotoviti pokritje stroškov tudi za nova delovna mesta delavcev, ki so postali tehnološki višek.

To je celoten splet odnosov, v katerem je inovacijski motiv samo eden od elementov. Ne mislim, da ni pomemben in da ne bo postal vse odločilnejši, vendar bo vedno povezan z vsemi ostalimi elementi, nikoli ga ne bo mogoče izolirati in se na tej podlagi odločati. Delavci bodo morali upoštevati vse elemente. To je dohodkovni odnos. Ali je inovacijski motiv tako odločilen, da mora biti osnovni ali pa celo edini faktor povezovalja TOZD v delovno organizacijo ali ne, je posebno vprašanje. Zase mislim, da bo to le v izjemnih primerih, ker je treba upoštevati vse elemente, razen tega pa sam inovacijski element, če ga preveč vezemo na eno organizacijo nosi v sebi nevarnost konzervativizma.

Danes še niso jasno postavljeni odnosi med TOZD — finalisti in TOZD, ki so vključene v predhodne faze predelave.

To kar dominira kot motiv v „Gorenju“ — na isti način pa tudi v Iskri, le bolj prikrito — je finalna proizvodnja delovne organizacije ali TOZD, ki proizvajajo finalne produkte ne samo v smislu finalne proizvodnje za široko potrošnjo, ampak finalne proizvodnje, ki neposredno ustvarja dohodek na trgu. Iz tega pa izvirajo mnoge težave, ki spremljajo celoten razvoj, ki pa jih Iskra uspešno premaguje zaradi tempa in dinamike razvoja. Ker mu gre pa sorazmerno dobro spričo takega razvoja, o teh vprašanih ne razmišlja. V tem pogledu se njegovo razmišljanje in položaj ne razlikujeta od razmišljanja delavca v kapitalističnem svetu. To velja tudi za strokovne kadre in raziskovalne in zato ni čudno, če odhajajo na delo v tujino, ko ne vidijo dovolj tega, kar je možno samo pri nas, to je, da kot samoupravljalci odločajo o celotnem procesu. Pomemben razlog je prav v tem, da niso jasno postavljeni odnosi med finalisti in delavci, ki so vključeni v predhodne faze predelave, ker se na stopnjah kjer produkt finalizirajo, postavljajo ti odnosi na star podjetniški način, nujno nastaja skupinsko lastniška logika, borba za cene, ki je vedno borba za udeležbo na profitu. To ohranja elemente mezdne položaja delavca, kar se v splošnih tendencah in poenostavljenem presojanju delavcev ne razlikuje veliko od tega kar se dogaja drugod po svetu.

Cena finalnih proizvodov, ki nastaja na podlagi primerne delitve dohodka, ne more biti edini in izključni kriterij za delitev dohodka in za družbenoekonomski položaj delavcev v posameznih reprodukcijskih delih od surovine do finalne proizvodnje, ki predstavljajo celoto reprodukcijskega procesa. Če se povrnm h kriterijem delitve skupno ustvarjenega dohodka, je treba v spletu teh odnosov najti objektivna merila za delitev dohodka med TOZD, ki so povezane v tem reprodukcijskem nizu, ter korigirati to delitev na podlagi dogovorjenih meril in skupnih interesov. Med temi je minulo delo eden bistve-

nih kriterijev, ne edini, vendar bistveni. V celotni strukturi cene so osebni dohodki manjši del, tako da je iz tega okvira n. pr. vprašanje izostankov ali slabšega efekta dela zanemarljiv element v primerjavi s stroški za raziskave, za investicije itd. kot rezultatov minulega dela.

Tisti, ki se ne pojavlja kot finalist s produkti na trgu, ima veliko manj maneverskega prostora, kot tisti, ki prodaja finalne proizvode. Tu je široko področje manipuliranja in prilaganja tržnim nihanjem, ko se s prilaganjem dohodka med horizontalno povezanimi organizacijami pokriva negativne efekte teh nihanj. Od vsega tega se vrača le delček medfaznemu proizvajalcu, v kolikor si je to izboril. Zaradi tega se vsi potegujejo za to, da bi bili finalisti. Tako delitev na bar, dominacije finalistov je treba odpraviti. Nisem proti temu, da bi bilo finalistov čim več, vendar bo tudi to možno doseči na ta način, da postavimo tudi delavce v nižjih fazah predelave v enakopraven položaj z delavci v finalni proizvodnji na osnovi notranje določenih meril, dogovorjenih cen itd. upoštevajoč ne samo osebne dohodke, ampak tudi vprašanje tehničnega napredka in celote njegovih interesov.

Tudi lokacijski moment v povezovanju TOZD ter horizontalno povezovanje TOZD ne moreta biti dominantna pri oblikovanju DOZD

To so po mojem mnenju ključni problemi pa tudi ključni motivi za povezovanje TOZD. Lokacijski moment se mi zdi nepomemben.

S tem pa nikakor ne podcenjujem nujnosti povezav ter odgovornosti in pravic delavcev do krajevne skupnosti kjer živijo, ni pa važno, kje je to. Lokacijski moment je celo nevaren, ker se lahko spremeni v municipalizem z izredno ozko mentaliteto, ki lahko postane strašno konservativen element v svoji okolici ter faktor razbijanja krajevne skupnosti ter odnos s TOZD, izdvajanja krajevne skupnosti pa tudi občine kot sestavnih delov združenega dela iz združenega dela, ki ne pozna meja med občinami in samo v nekaterih pogledih moramo upoštevati republiške meje. Vendar mora vsaka republika, ki sicer ogovarja za svoj razvoj, odvajati prispevke, npr. mi v Sloveniji, za tu zaposlene delavce iz drugih republik kot jih predpisujejo njihove republike oz. občine in krajevne skupnosti, kjer oni živijo.

Postavljeno je bilo vprašanje, kako urediti odnose med TOZD v delovni organizaciji s 100 % merili. Kjer se delavci meriti, je treba merila 100 % izkoristiti, kjer pa se to ne da, je potrebno sprejeti konvencije, ki veljajo za vse. Potruditi se je treba, da bodo delavci razumeli, da je to konvencija, ki je v posameznih točkah lahko tudi negotova. Če se neke pokaže šibka točka, ne bi smeli generalno napadati takega sistema delitve, ampak ga izpolnjevati.

Ključni motivi za povezovanje TOZD v DOZD so v njihovi proizvodni in s tem v dohodkovni soodvisnosti

Vse, kar sem govoril o odnosu znotraj „Iskre“ in „Gorenja“ ter o odnosih med njima velja še v večji meri za odnose s kooperanti, ki jih imata izven „Iskre“ in „Gorenja“ in s katerimi trajno sodelujeta ter predstavljajo skupaj z vami zaokroženo celoto, ki je dohodkovno soodvisna. Gotovo so posamezni kooperanti še bolj dohodkovno povezani s posameznimi OZD v „Iskri“ ali „Gorenju“ kot nekatere TOZD znotraj vaših delovnih organizacij.

Ne podcenjujem pomena horizontalnih povezav, mislim pa, da bi v celoti vrsti zadev prehiteli razvoj in izgubljali iz vida nekatere pomembnejše, če bi bile horizontalne povezave dominantne. Njihova kvaliteta je, kar zadeva ustvarjanje dohodka, drugačna kot povezovanje tistih, ki so neposredno udeleženi v proizvodnem procesu in v celotnem procesu ustvarjanja in delitve dohodka.

Delež trgovine je možno meriti. Ima svoje zakonitosti. Mora biti podaljšek procesa proizvodnje in v tem pogledu od proizvajalcev. Tudi tu gre za kriterije tekočega in minulega dela in še posebej rizika. Riziko bo moral vedno v večji meri jemati nase proizvajalec kot trgovec, ki praviloma ne sme razpolagati s kapitalom, razen kadar gre za dogovor, da trgovina prevzame riziko za posamezne vrste blaga v potrošnem kompleksu, ki zahteva pojavljanje s celotnim asortimantom ipd. O tem pa se moramo dogovoriti.

Ukrepi komunistov Elektromehanike

(nadaljevanje s 1. strani)

„Kakšni so rezultati polletnega poslovanja DO in kakšni bodo ukrepi sekretariata ZK v zvezi s tem?“

„Poslovanje v I. polletju letošnjega leta na vsak način ni zadovoljivo in to zaradi izredno težkega položaja celotnega gospodarstva, še posebej pa raznih dejavnosti v okviru naše delovne organizacije. Ob analizi poslovanja lahko ugotovimo precejšnjo odstopanja rentabilnosti oziroma akumulativnosti posameznih dejavnosti v DO. Zato bo treba vse sile usmeriti v stabilizacijo gospodarjenja, kar pomeni izredno široko akcijo. Te pa ne bo mogla uresničiti samo naša DO. Potrebno bo široko dogovarjanje tako z našimi poslovnimi partnerji in kupci kot s širšo družbo. Realizacija programov, ki jih Iskra – Elektromehanika trenutno izvaja, ima tako velik obseg, da je zato tudi potrebno tako široko dogovarjanje. Nujno pa je, da v prvi vrsti usmerimo svoja prizadevanja v notranje odnose oziroma v doseganje čimvečjega učinka pri svojem delu. S tem lahko damo glavni prispevek k stabilizaciji gospodarjenja in k temu so tudi usmerjena vsa ta prizadevanja. Take rezultate gospodarjenja lahko zasledimo pravzaprav kot posledico daljšega obdobja. Prvič so se v večji meri izkazali ob tričetrtletnem poslovnem poročilu lani. Na podlagi tega smo pričeli tako v okviru ZK kot tudi drugih dejavnosti v Elektromehaniki s široko akcijo. Njeni rezultati se delno že odražajo, deloma pa so to ukrepi za stabilizacijo, ki jih v Elektromehaniki izvajamo v zadnjem obdobju.“

„Ste komunisti kot družbeno-politična avantgarda v tej smeri ukrenili kaj posebnega?“

„Komunisti v Elektromehaniki pravzaprav zelo živo delujemo na tem področju, saj smo bili neke vrste pobudniki omenjenih ukrepov. Prva akcija v tej smeri je bil sprejem desetih točk v lanskem decembru, kar hkrati pomeni vodilo za celoten svezhenj stabilizacijskih ukrepov v Elektromehaniki. Program desetih točk je bil sprejet tudi na razširjenem političnem aktivu, na katerem so sodelovali tudi vsi člani samoupravnih organov in izvršni odbori družbeno-političnih organizacij.“

„Ali je po Vašem mnenju stabilizacijski program dovolj kompleksen?“

„Stabilizacija gospodarjenja je dovolj kompleksno polje akcij in mislim, da je tu potrebno prav v zvezi s stabilizacijo v prvi fazi dejansko analizirati vse stroške, ki se porajajo ob našem poslovanju, jih ustrezno oceniti, ter doseči znižanja pri bistvenih postavkah. To je vsebovano tudi v programu varčevalnih akcij, ki opredeljuje posamezne točke – kako doseči izboljšanje likvidnosti oziroma poslovanja kot celote. To se predvsem nanaša na vprašanje materiala in preskrbe z njim, dobaviteljev in odnosov z njimi, nadalje kupcev in izterjav ter domačih reprovmaterialov (pri čemer vodimo obsežno analizo, iz katere delno izhaja tudi akcija, da bi v največji možni meri prešli na domače materiale, še posebej pri elektronski telefoniji, kjer smo bili najbolj vezani na uvožene materiale). Menim, da se stanje pri jugoslovanskih proizvajalcih že izboljšuje ravno na področju reprovmaterialov, čeprav je v posameznih primerih cena še vprašljiva. Ugotavljamo n. pr., da so cene za domače elektronske sestavne dele bistveno višje kot na zunanjih tržiščih in zato menimo, da je tudi za to potrebno ustrezno družbeno dogovarjanje. Ob tem naj še omenim, da se stabiliza-

cijske programe dopolnjujemo in da jih še bomo. ZK Elektromehanike se bo v jesenskem obdobju v svojem delovnem programu posvetila tudi vprašanjem v zvezi z izterjavami pri kupcih in s finansiranjem proizvodnje. Vsota terjatev in obveznosti je postala nedopustno visoka in to bistveno vpliva na samo poslovanje delovne organizacije.“

„Kako sodelujete s samoupravnim delavskim nadzorom v Elektromehaniki?“

„Ob tem je treba najprej povedati, kaj ta nadzor je. Pred novim samoupravnim sporazumom je bil združen na ravni delovne organizacije, kar gotovo ni bil pogoj za njegovo uspešno delovanje. Prav na predlog ZK in glede na stališča ostalih družbeno-političnih dejavnikov je prišlo do tega, da je pri nas samoupravna delavska kontrola organizirana kot samoupravna struktura, ki omogoča sorazmerno uspešno delovanje. V vsaki TOZD je namreč osnovan odbor samoupravne delavske kontrole, kar velja tudi za raven delovne organizacije. To omogoča tudi učinkovitost delavske kontrole do neke mere. Sodelovanje ZK in SDK je doseženo na ravni sodelovanja ZK z DPO in samoupravnimi organi, kot celotnim sklopom zato tu ne bi mogli govoriti o neki posebni zvezi med ZK in samoupravno delavsko kontrolo. Vprašanje samoupravljanja je tudi vprašanje sodelovanja SDK.“

„Kakšne predloge ste posredovali dosedaj delavski kontroli kot vodilo za njeno učinkovitejšo delovanje v smeri, o kateri je bilo ravnokar govorjeno?“

„Samoupravni delavski kontroli s strani ZK nismo pošiljali kakšnih posebnih predlogov za akcije, ki naj bi jih izvajala. Glavna stališča in sklepi tako ZK kot samoupravnih organov (saj je samoupravna delavska kontrola predvsem zadolžena za pregled izvrševanja sklepov samoupravnih organov in ustreznih stališč družbeno-političnih organizacij ter odstopanj od tega) so izhodišča za njeno delo. Za večja odstopanja pri materialnem poslovanju delovne organizacije pa je verjetno bolj pristojna služba družbenega knjigovodstva.“

„Kakšno pa je sodelovanje organizacij ZK v TOZD z ostalimi samoupravnimi organi ter družbeno-političnimi organizacijami v TOZD – delavskimi sveti, osnovnimi organizacijami sindikata in ZSMS?“

„Na to vprašanje je težko odgovoriti v celoti za vse TOZD, vendar lahko prikažemo princip delovanja družbeno-političnih organizacij, ki jih izvajamo pri nas. ZK, samoupravni organi in ostale DPO sodelujejo pri pripravi najvažnejših sklepov kot celote. Šele potem posredujemo te sklepe v sklepanje samoupravnim organom, saj menimo, da je s tem dosežena enotnost delovanja družbeno-političnih organizacij. Zato kakšnih posebnih oblik sodelovanja v tej obliki verjetno ni treba, saj je funkcijsko dovolj rešeno. Na političnih aktivih sodelujejo predstavniki vseh samoupravnih organov, obravnavajo ta vprašanja ter do njih zavzemajo določena stališča.“

„Ali so delavci po TOZD dovolj informirani o ustvarjenem dohodku oziroma izgubi v TOZD, torej ali so delegati delavskih svetov TOZD po vašem mnenju dovolj seznanjeni s problematiko, obravnavano na sejah DS in upravnih odborov TOZD, da lahko resnično samoupravno odločajo o njej?“

Linija koordinatnega stikalnika v TOZD TEA.

„Sistem informiranja delavcev in še posebej delegatov v naši DO v celoti ni zadovoljivo rešen, čeprav to vprašanje postavljamo na dnevni red na vrsti sestankov, sej, ipd. To vprašanje je dokaj kompleksno v DO z 10.000 zaposlenimi in z 19 TOZD ter hkrati izredno razvejanimi poslovnimi odnosi, ki vplivajo tudi na delovanje samoupravnega sistema. Zato menim, da bo treba vprašanje informiranosti kot celote (ob vseh družbeno-političnih akcijah, ki jih izvajamo tako v širšem družbenem okviru kot v DO sami) izpopolnjevati še nadalje, čeprav ga je večkrat težko rešiti. Vzemimo samo primer sprejemanja samoupravnega sporazuma ali statuta, ki je ponavadi zelo zajeten dokument. Kako doseči, da bo 10.000 ljudi z njim dejansko seznanjenih v največji možni meri? Tu se pojavlja tudi problem dislociranosti posameznih TOZD. Če je pri nas okrog 1.000 delegatov, ki so v raznih družbeno-političnih in samoupravnih strukturah, kako doseči skladnost delovanja? Menim, da samo z dejansko izpeljanim

Motiv iz TOZD TEA – montaža relejev.

informativnim sistemom, ki pa ni le zgolj administrativni postopek, pač pa je vezan tudi na vprašanje informacijskega sistema kot celote, t. j. vprašanje obdelave podatkov. Stremimo za tem, da bi delegati dobili naravnost iz računalnika ustrezne podatke v taki obliki, da bi bili najnovejši in primerno zagotovljeni, točni in precizno opisani...“

„...In dovolj razumljivi, kajne?“

„To seveda tudi, zato mislim, da je to vprašanje v tako velikih DO vezano na uvedbo ustreznega sistema računalniške obdelave poslovanja. Brez tega si ne moremo zamisliti nadaljnjega razvoja samoupravljanja. Z uvedbo novega sistema obdelave podatkov in ustreznega informacijskega centra pričakujemo v Iskri precejšnje izboljšanje. Nekatere glavne stvari sicer damo v „Informativni list“ ali posredujemo glasilo „Iskra“, vendar to še ni pravi način informiranja.“

„Bi lahko povedali, kako delegati dobivajo in zbirajo mnenja svoje delegirajoče sredine o problemih, o katerih odločajo v njenem imenu?“

„Mislim, da je bistvo delegatskega sistema prav v tem, da črpajo delegati iz svojih sredin stališča, mnenja in pobude. To vprašanje dejansko do neke mere rešujemo s delovanjem DPO, ki kot take sodelujejo pri oblikovanju določenih mnenj. Ravno tako skušamo uresničiti zamisel, da se delegacije ob tem redno sestajajo in pred seji proučujejo določene probleme, še vedno pa obstaja vprašanje, kako povezati delegate s svojo sredino. To ni tako težko v eni TOZD, ki se nahaja na isti lokaciji. Vprašanje pa obstaja v zvezi s TOZD, ki imajo dislocirane enote in z odnosi, ki so med njimi. Tam večkrat pride do pretrganih informacij. Če vprašanje zborov delovnih ljudi v TOZD kot je Montažno -

servisna organizacija je tipičen primer. Večina njih v tej TOZD je na terenu, delajo na raznih objektih. Ob tem predstavlja sklicanje zbora delovnih ljudi resen problem. Zbori so lahko problem tudi pri velikih TOZD, kjer je več sto ljudi. To poskušamo reševati z zbori, razdeljenimi po oddelkih. Spet pa se pojavlja vprašanje alternativnih predlogov, kjer je potreben usklajevalni postopek.“

„Veliko govorimo tudi o varčevanju in stabilizaciji po TOZD. Kako to vprašanje rešujejo osnovne organizacije ZK v Elektromehaniki?“

„Že prej sem omenil, da je bil na podlagi pobude ZK in programa desetih točk izdelan podroben načrt varčevalnih ukrepov, ki ga je obravnaval in mu dal vsa potrebna podpora tudi svet ZK v DO. Ob tem smo se tudi domenili, da vse OO ZK usmerijo vse svoje napore v uresničitev tega načrta. Pri tem je potrebno poudariti tudi njegove karakteristike, ki predvidevajo dovolj definirano osebno odgovornost vseh delavcev. To šele in sankcije -

teh izjemnih primerih so pač delavci morali ostati doma z nadomestilom OD, čeprav je bilo to dejansko proti sklepom političnega aktiva in delavskega sveta. Mislimo, da je to negativen pojav, ki se mu moramo posvetiti z vso resnostjo in to dogajanje podrobno osvetliti z vseh strani. Ugotoviti moramo, ali res ni bilo drugih možnosti kot so sedaj realizirane.“

„Zaradi premajhne informiranosti o delu ZK DO imamo vtis, da so DPO med zadnjimi pri sprejemanju stabilizacijskih ukrepov, sklepov za varčevanje ipd. namreč tistih, ki so osnovani in sprejeti na podlagi širših družbenih akcij?“

„Pravzaprav se ne strinjam v celoti z mnenjem, da smo med zadnjimi pri sprejemanju stabilizacijskih ukrepov, saj iz povedanega sledi, da že celo zadnje leto intenzivno delamo za sprejemanje stabilizacijskih ukrepov. Mi smo sprejemali določene splošne programe in na njihovi osnovi tudi podrobne. Eden slednjih je bil tudi program varčevalnih ukrepov, izdelan na podlagi večje in podrobnejše analize. V DO kot je naša kakega podrobnega načrta ni mogoče hitro narediti, ker je za konkretne rezultate potrebna zelo podrobna analiza in ker brez te ne bi dosegel svojega namena. Zato je mogoče videti kot da v svojem delovanju zaostajamo za drugimi DO. V celoti pa stabilizaciji gospodarjenja posvečamo veliko pozornost in je bilo v tej smeri izvedenih veliko akcij. Če pa so posamezne, izpadejo kot da kasnijo za splošnim družbenim dogajanjem.“

„Bodo torej izsledki izgotovljenih analiz obravnavani na političnem aktu?“

„Vse te stvari pri nas obravnavamo tako na svetu kot v posameznih osnovnih organizacijah v TOZD. Poleg tega se poslužujemo (čeprav v zadnjem času nekoliko manj) tudi sestankov vseh komunistov v DO, kjer obravnavamo ta vprašanja. Delo nam otežuje že omenjena večja oddaljenost, do katere je prišlo po integraciji z drugimi delovnimi organizacijami in TOZD. Delujemo v različnih občinah po Sloveniji. Vendar pa bodo te stvari obravnavane v osnovnih organizacijah ZK, saj bodo slednje morale oceniti tudi svoje delovanje.“

„Ali bi bilo torej mogoče, da bi prešli delavci za september 100-odstotne osebne dohodke? Vemo, da je pred vrati ozimnica, začela se je žola, podražitev stanovanjskih najemnin so že bile, za vsakogar nastopa vrsta težav. Kako bo torej šlo v jesenskem in zimskem obdobju?“

„Na to vprašanje pravzaprav osebno ne morem odgovoriti. Menim, da nisem pristojen, da dam definitiven odgovor na takšno vprašanje. Dejstvo pa je, da se bo organizacija ZK zavzela za to, da bo problem ljudi z nadomestilom osebnih dohodkov zaradi odsotnosti z dela na primeren način obravnavan in reševan na ravni DO, da bodo posamezniki čimmanj prizadeti. Ti izpadi OD in škoda, ki zaradi tega nastaja za zaposlene, ne sme bistveno prizadeti standarda posameznih delavcev.“

„Kako boste to dosegli?“

„To je vprašanje solidarnosti kolektiva do takih primerov. Ob tem bo treba verjetno tudi ustrezno spremeniti naš samoupravni sporazum, da omogočimo primerno ukrepanje v takih okoliščinah.“

Viktorija Budkovič-Rayyes

Trak tuljave relejev TOZD TEA.

Kvalitetno za kvaliteto

(Nadaljevanje s 1. strani)

doseganja te kvalitete, saj Iskra mora nastopati enotno. V razvitih deželah npr. je ime firme že združeno z nekim kvalitetenim vivojem njenih proizvodov. Povsod po svetu imajo norme, ki jim morajo vsi izdelki ustrežati. Vendar firma še vedno pomeni specifično kvaliteto stopnjo proizvodov tiste firme.

Tudi Iskra si prizadeva to doseči; morda je le preveč samovoljno razumljena samostojnost naših tovarn kriva, da se z obnavljanjem odzivajo pozivom po enotni kvaliteti. Res je sicer, da ima vsaka od tovarn različne pogoje dela, tako po velikosti, značaju izdelka, tudi po lokaciji, po izgrajenosti in vpeljanosti programa, vse to različno vpliva na rezultat. Vendar so hotenja po enotni stopnji kvalitetenih izdelkov potrebna, potrebno pa je tudi disciplinirano upoštevanje pravil, ki vodijo k temu. V ta namen obstaja pravilnik za kvaliteto, ki je enoten za vse delovne organizacije in na osnovi, katerega imajo posamezne tovarne narejene poslovniške za kvaliteto (žal ne vse, le nekatere, druge se tega dela še niso lotile!). Dosti je tudi govora o organizirani delitvi te dejavnosti na vseh treh organizacijskih nivojih, ki jih Iskrina organizacija ima. To so nivo temeljne organizacije, nivo branžne oziroma delovne organizacije in pa nivo združenega podjetja. V tem pogledu našim delovnim organizacijam ni treba tavati, snovi je dovolj in lahko svojo dejavnost enotno uredijo. Poudariti moramo le, da je disciplina v izvajanju neobhodno potrebna.

— V zadnjem času je vse več reklamacij na domačem in tujem tržišču. Kaj menite o tem?

„Najtočnejša slika, ki jo lahko podjetje dobi o svojih proizvodih, je slika, ki jo nudi odziv trga. Res je, da je trg včasih strožji kot drugič. Trenutno je zelo strog. Konjunktura, ki je veljala pred dvema ali tremi leti, je upadla, ponudba v inozemstvu je velika, pa tudi doma nastaja vse več novih kapacitet izven Iskrine proizvodnje, ki se pojavljajo s podobnimi proizvodi.

Lahko rečemo, da je nekonjunkturnost trga pripeljala do tega, da nam kupci očitajo napake, kakršnih prej niso, verjetno pa je tudi prej napaka obstajala. Včasih so te napake tako majhne, da človek sodi, da so le izgovor, da kupcu blaga ni treba kupovati. So pa tudi primeri — in teh je več — do katerih res ne bi smelo priti. Težko je reči, da se je kvaliteta poslabšala, ali da se ni. Ali, da je tržni odziv spremenjen ali preslaba kvaliteta kriva vsega. Menim, da gre za oba faktorja. Poslabšanje je do neke mere razumljivo, saj imamo v sedanjih denarnih situacijah težave pri nabavi ustreznega materiala. Ker pravega večkrat ne dobimo, se zadovoljimo z nadomestkom. Včasih se zgodi, da nepopolno izdelani izdelki čakajo na material, da bi jih potem lahko dokončali. Potem pa, ko se za tak izdelek zelo mudi, pa včasih zavestno gre v prodajo manj kvaliteten izdelek, samo da ne pride do zamude terminov.

Vsekakor pa je res, da prav v tem času potrebujemo zvišanje nivoja kvalitete, saj trg tako zahteva. Vse navedene težave ne smejo služiti za opravičilo pomanjkljivosti na izdelkih. Primerno stroгим zahtevam morajo poslušno slediti vsi udeleženci v teku proizvodnega procesa. Gre torej za izvrsten posluh za pripombe o kakovosti bodisi, da se pojavi kritika zaradi pomanjkljivosti v funkcionalnem pogledu, ki ji botruje nedodelan razvojni problem, ali pa izdelava površnost, bodisi kritika na administrativno poslovanje služb, ki poleg proizvodnih doprinašajo svoj sestavni del k skupnemu pojmu Iskrine kvalitete. Pri tem je mišljena poleg same tehniške, še skrb za termine dobave, konkretno obravnavanje kupca, pravočasno razčiščevanje nejasnosti, obravnavanje reklamacij in ne nazadnje solidne servisne usluge. Seveda pa bo treba najprej odpraviti v tovarnah tudi malodušje, ki vpliva na strogost pri presojanju kvalitete in, ki ga povzročajo prej omenjene težave.

— Kaj ste ukrenili, da bi se kvaliteta vendarle izboljšala?

„Ukrepe, ki jih je treba v zvezi s tem izvajati, mora izvesti temeljna organizacija oziroma neposredni proizvajalci sami. Ti morajo razumeti,

da je situacija taka kakršna je in zakaj je, sicer ne moremo narediti ničesar. Delavci imajo v rokah vso operativno kontrolno službo in, v širšem pomenu, vso službo kontrole kvalitete, vključno z razvojem, tehnološko obdelavo, vodenjem proizvodnje in tudi s planiranjem in naročanjem materiala, izdelavo izdelkov in končno kontrolo. S tem imajo v rokah domala vse! Služba za kvaliteto v delovni organizaciji, oziroma v branži in v ZP lahko pomagajo s koordinacijami, nasveti. Ne morejo pa z ukrepi regulirati tistega, za kar je kompetentna delovna organizacija sama. Zadnji čas na nivoju združenega podjetja in delovne organizacije, pa tudi na nivoju političnih organizacij, teče vse več razgovorov o teh vprašanih in nemalo je pripomb na dogajanja na trgu v pogledu Iskrine kvalitete. Vendar predstavlja to le opomin in nasvet medtem, ko ustrezen ukrep za izboljšanje lahko izvede samo temeljna organizacija sama. Mogoče je bila pri delitvi dejavnosti službe kvalitete na omenjene tri nivoje narejena napaka oziroma pomanjkljivost — morda bi morali le več dolžnosti in kompetenc pustiti nivoju delovne organizacije — branže in ZP, prav v pogledu presojanja končne kvalitete izdelka, ki gre na trg. Najbrž bi moral naš popravljeni samoupravni sporazum to precej boljše definirati, kot nudi to dosedanji. To sicer ni treba razumeti tako, da se v okviru tega ne da nič storiti, le preskromno so nakazane možnosti. Praktičen ukrep za doseg vsestranske poglobljene brigade za kvaliteto je pred nekaj dnevi pokrenil generalni direktor z naročilom službi kvalitete: ZP „da se aktivno vklopi v sodelovanje s službami kvalitete DO in konkretne TOZD v svrhu presoje nivoja kvalitete izdelkov za vse izvozne posle na podlagi konkretnih pogodb z zunanjimi kupci!“ Mnenja sem, da to pri poštenem odnosu lahko rodi samo pozitivne rezultate, ki bodo brez dvoma posredno vplivali na dvig kakovosti izdelkov nasploh.

— Kako pa je s kvaliteto proizvodov sicer v jugoslovanski proizvodnji?

„Za kvaliteto bi težko rekel, verjetno pa so vsi ostali pogoji delovanja, roki, krediti, plačilni čas in uvozne omejitve, enake. Koliko pa vpliva to pri drugih na kvaliteto pa ne vem.“

— Ali se kvaliteta drugače obravnava v tako imenovanih državah s konvertibilno valuto in posebej, kako je z vprašanjem ocenjevanja kvalitete v nevrščenih deželah tretjega sveta, kjer je očitno težja na političnem pomenu menjava?

„Jasno. Trg na zahodu, ki mu je Iskra največ izvažala (70 do 80 % vsega izvoza) se ne obnaša več tako kot nekoč. Ni več konjunktura, kupec je izbirčen, gleda na kvaliteto in termin dobav, tudi na servise. Kar pa zadeva tržišče tretjega sveta pa se to ne pozna toliko, ker niti prej niti sedaj niso toliko gledali na kakovost.

Naš sejmski nastop v Zagrebu

Zagrebski jesenski velesejem je nesporno največja jugoslovanska sejmska prireditelj in menda na četrtem mestu po velikosti v Evropi. Letošnji velesejem je tudi od vseh dosedanjih rekorden, saj sodeluje približno 1300 domačih in 5000 tujih razstavljalcev iz skupno 57 držav.

Zanimivo je, da so domači razstavljalci najeli 165.000 m² sejmskega notranjega in zunanjega prostora, tujci pa le 105.000 m². Vsega skupaj je razstavljenih — po grobi oceni — 300.000 izdelkov in morda je zanimiv še en podatek: ko odprejo sejmišče je prisotnih vsak dan okrog 20.000 ljudi — od razstavljalcev do sejmskih čuvarjev — seveda tu niso všteti tudi obiskovalci.

Izredna pomembnost sejmskega nastopa je torej na dlani, zato je vsakič veliko udeležencev in tudi mnogo sklenjenih poslovnih dogovorov ter zaključkov.

Teh dejstev se zavedamo seveda tudi pri nas, zato Iskra nobeno leto ne zamudi priložnosti da prikaže svoj industrijski napredek in ohranja ugled največjega in najpomembnejšega proizvajalca elektrotehniške in kovinske industrije.

Tudi to pot razstavljamo v hali 8 a,

To prisojam njihovim slabim možnostim, tako glede preizkušanja kvalitete, nimajo pa tudi kadrov in opreme. Pa tudi uvažajo težje iz dežel s trdo valuto; zato so vezani na lažje kupljive izdelke. Merila torej niso usklajena z merili za kvaliteto na zahodu.“

— Ali je kvaliteta tudi pri nas doma dovolj stimulirana?

„Ni stimulirana, razen redkih izjem v nekaterih tovarnah. Naše norme ne vsebujejo določila o kvaliteti izdelkov. Edina učinkovita točka v normi je to, da delavec ni plačan za izmetne izdelke, ampak samo za tiste, ki so sprejeti od kontrole kot dobri. V nekaterih tovarnah imajo sicer določilo, da mora izdelek, ki je še sposoben popravila, biti popravljen v prostem času s strani delavca, ki ga je izdelal. To je edino, kar lahko zadeva stimulacijo kvalitete. Nimamo pa nagrajevanja glede na izmet, pa nagrajevanje mojstrov, urejevalcev strojev, skupinovodij in drugih članov, ki lahko vplivajo na kakovost dela v neki skupini. Nekateri tovarne že imajo pravilnike in v njih določene splošne faktorje, ki regulirajo osebne prejemke, glede na rezultat delavnice ali delovne enote v pogledu stroškov izmeta in popravil. V nobenem primeru pa ne poznam nagrajevanj tehnologov za dober tehnološki proces, za konstrukcijo, za razvoj ali za pravilno dobavljeni material. Sicer pa to vprašanje zahteva in zasluži poseben študij, katerega se menda pri nas še nismo resno lotili in smo od realnih in uporabnih rešitev še daleč.“

— Ali dovolj skrbimo tudi za novo kvaliteto — s tem mislim inovacije in izumiteljstvo, glede na to, da je vsaka kvaliteta danes že v bistvu zastarela, nova

Vprašanje sicer zadeva ob problem kakovosti, vendar se ne tiče direktno moje dejavnosti. Lahko pa povem svoje osebno mnenje.

Iskra ima v tem pogledu določene izkušnje. Od vsega začetka je usmerjena v razvijanje svojih lastnih raziskovalno razvojnih kapacitet. Pri tem je treba priznati, da obstoje določene težave v pogledu financiranja te važne dejavnosti. Namreč velikost našega podjetja in s tem razpoložljive finančne možnosti se še ne dajo primerjati s tistimi, ki jih premorejo veliki tuji giganti elektro—elektronske industrije. Težko je z njimi korakati ali „teči“ vstric. Iz tega razloga so razumljive tendence nekaterih drugih podjetij pri nas to je — kupovanje licenc in tehnologije. Tudi mi se tega ne moremo več ogniti, če hočemo biti sodobni in moramo storiti tak korak, da naredimo „skok“ (na primer mikroelektronika). Imamo pa pri vsem izrazito prednost pred tipičnimi kupovalci tehnologije. Imamo kadre, ki se na tehniko spoznajo, na njeno uporabo in aplikacijo konkretno, kar nam omogoča baviti se s profesionalno elektro—elektronsko tehniko v kompleksu celih projektov, ki predstavljajo obnem najboljše plasman domačih izdelkov in s tem zaželjeni ekonomski rezultat.

M. Ovsenik

In memoriam Vinko Demšar

Čeprav se da ta „kratek stik“ nekoliko opravičiti, ker se je primeril na dan otvoritve, ko ni bil poslovni dan, velja tak odnos za malomarnost, ki si ga naše podjetje ne sme privoščiti v prihodnje. Upoštevati je treba — mišljeni so izdelki splošne rabe — da je vsak kupec tih izdelkov za naše tovarne zelo dobrodošel, saj vsi vemo, kako velike so zaloge.

Mimo tega je takšna informativna dejavnost na kraju samem najuspešnejša propaganda in hkrati tudi najbolj poceni. Resnici na ljubo je treba povedati, da se je to primerilo le na stojnici v hali 8 a.

In še nekaj meče slabo luč na naše sodelavce, ki obiskujejo v tem tednu velesejem. Ker je v Zagrebu težko dobiti prenočišče, se je treba torej vsak dan voziti tja in nazaj. Da bi se izognili napornemu vožarjenju in velikim stroškom je IC organiziral za vse Viatorjev avtobus, ki odpelje vsak dan zjutraj izpred PPC in se vrača zvečer. V ponedeljek so se poslužili te vožnje menda le štirje naši sodelavci, vsi drugi so rajši nabirali kilometrino s svojimi vozili. Smo pač sregani z varčevanjem!

Marjan Kralj

Srečanje mladih SOZD Iskra-Gorenje v Velenju

V soboto — 6. septembra — je bilo v Velenju drugo srečanje mladih delavcev SOZD Elektrovinske industrije. Organizator prireditve je bila mladinska organizacija iz velenjske tovarne gospodinjstve opreme Gorenje.

Mladi iz Iskrinih delovnih organizacij so se začeli zbirati v Velenju že pred deseto uro dopoldne, sama otvoritev srečanja pa je bila ob 11. uri na mestnem kotkališču. Po nastopu mladih kotalkarjev je imel uvodni govor predsednik tovarniške konference ZSMS Gorenje Jože Krebel. Med drugim je dejal, da mladina ne potrebuje pasivnih sopotnikov, ampak aktivne spremljevalce, ki se z mladostjo, revolucionarno energijo vključujejo v družbeno akcijo ter spreminjajo razmere. Poudaril je tudi, da se mladi zavedajo, da so njihove TOZD združene v SOZD — EKI pomemben dejavnik v verigi našega družbeno-ekonomskega sistema.

Z njegovim govorom se je končala izredno kratka otvoritvena slovesnost. Do kosila je bilo še precej časa, zato so se mladi iz Iskre razkropili po me-

Zahrbtna bolezen je te dni z naših vrst ugrabila Vinka Demšarja, tovariša in zvestega sodelavca, ki je v 26 letih svojega plodnega dela prispeval videz delež povsod tam, kjer je sodeloval.

Vinko Demšar je sodeloval pri ustvarjanju prvih sprejemno — oddajnih postaj za naše partizane, uspešno je svoje delo nadaljeval po vojni v nekdanjih Telekomunikacijah in pozneje v Sežani. Naši najboljši radijski sprejemniki so bili plod njegovega sodelovanja.

Deloval je tudi v bivšem ZZA in v IRI, po reorganizaciji ZP Iskra pa se je z vsem znanjem in voljo vključil v delo v okviru TOZD SEM.

Omahnul je sredi neumornega dela in za njim je ostala globoka vrzel.

Slava Vinku Demšarju!

Sodelavci TOZD SEM

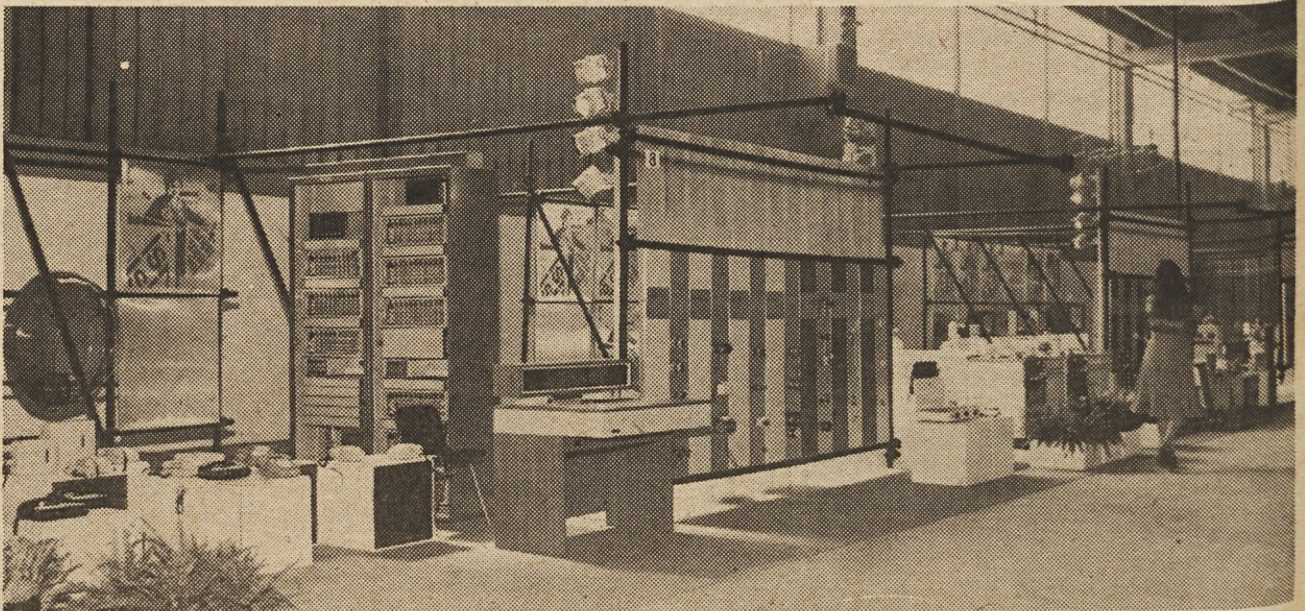
stju, precej pa se jih je ogledalo tudi velenjski grad, ki domuje nad tem našim najmlajšim lepim mestom.

Po kosilu v restavracijskih prostorih TGO Gorenje so se udeleženci zaradi dežja umaknili v gostišče ob Velenjskem jezeru, kjer se je začel kulturni in zabavno glasbeni program. V kulturnem programu sta nastopila znana recitatorja in igralka Zdenka Brnik in Cveto Sever ter Šaleška folklorna skupina, v zabavno-glasbenem programu pa ansambla AVE in DBM.

Na uspešnost oz. neuspešnost tega dogodka, razumljivo, vpliva več faktorjev. Po mnenju nekaterih je srečanje v Velenju kar uspelo, še več pa je tistih, ki jim ni bilo všeč in kritično ocenjujejo delo organizatorjev. V vsakem primeru pa drži, da so bila prejšnja srečanja mladih iz ZP Iskra boljše organizirana in so zato tudi boljše uspela. Lep primer za to trditev je lansko srečanje v Bovcu.

In kaj je vplivalo na to, da se nekateri niso počutili najbolje?

(Nadaljevanje na 5. strani)

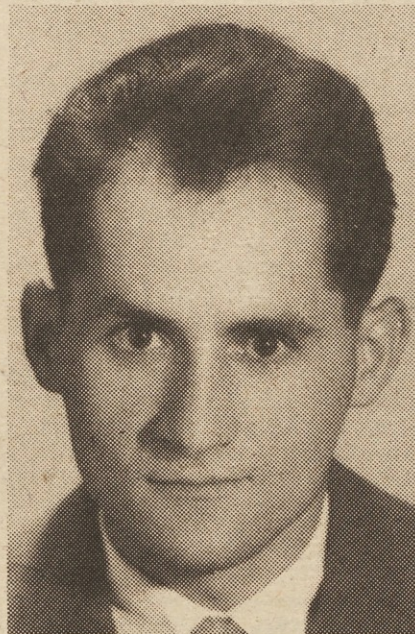
Oblikovno je bil razstavni prostor na jesenskem velesejmi v Zagrebu dovršen.

Mikroelektronika v izdelkih avtoelektrične industrije

Pred kratkim smo se v raziskovalno-razvojnem področju v okviru delovne skupnosti skupnih služb branže „AVTOELEKTRIKA“ pogovarjali o aktualni temi: Elektronika v motornih vozilih. Na vprašanja sta odgovarjala Aleš Nemec, dipl. ing., direktor raziskovalno-razvojnega področja, in Stanislav Solar, dipl. ing. šef za raziskave in razvoj elektrone. Zaradi zanimivosti posredujemo razgovor širšemu krogu bralcev glasila ISKRA.

Dipl. ing. Aleš Nemec

Dipl. ing. Stanislav Solar.

V eni izmed prvih števil našega internega glasila Avtoelektrika smo objavili članek o elektroni v avtomobilu. Zadnje čase pa je v zvezi z nakupom licence za mikroelektroniko izšlo v glasilu Iskra več člankov o novostih na tem področju. Je kaj novega tudi na področju uvajanja elektrone v motorna vozila?

Nemec: V Jugoslaviji pravzaprav ni nič novega. Jugoslovanska avtomobilska industrija izdeluje motorna vozila v kooperaciji s tujimi partnerji in se več ali manj bazira na razvoj in stanje tehnike pri partnerjih. Zato zavisi prodor novih dosežkov – tudi s področja elektrone – od uvajanja novosti pri n.p. FIATu, Citroenu, Renaultu, itd. Razen tega naša avtomobilska industrija proizvaja osebna vozila spodnjega in srednjega razreda, kjer je zelo važna cena vozila. Današnje cene elektronskih elementov in izdelkov so še vedno višje od elektromehanskih izdelkov, zato je uvajanje elektrone v motorna vozila počasnejše.

Razen cene je vzrok za počasen prodor elektronskih izdelkov tudi v tem, da jugoslovanski avtomobilski proizvajalci predvsem spremljajo razvoj avtoelektrične opreme, medtem ko odločitev o uvajanju novega izdelka prepustijo partnerju. Raziskovalni in preskusni laboratoriji naših avtomobilskih proizvajalcev so še zelo slabo opremljeni. To je oprema za prevzem in vhodno kontrolo avtoelektričnih izdelkov, za temeljne raziskave in razvoj pa je oprema nezadostna. Ravno tako primanjkuje tudi strokovnih kadrov.

Zaradi takšnega položaja uvajamo elektronske izdelke le tam, kjer že imajo partnerji naših avtomobilskih proizvajalcev ustrezne rešitve z elektronskimi izdelki. Zato imamo v proizvodnji le elektronske regulatorje napetosti za alternatorje in prenapetostna stikala in to predvsem za gospodarska vozila, kjer cena niti ni toliko pomembna kot pri osebnih vozilih.

Kako pa uvajanje avtoelektronike v svetu?

Nemec: Čeprav so pred leti napovedovali hiter vzpon avtomobilske elektrone, je uvajanje elektronskih izdelkov v avtomobile le precej počasnejše. Kot sem že omenil, je največja ovira za širše uvajanje elektrone cena elektronskih izdelkov. Razen cene pa so še naslednji vzroki: težki in ostri pogoji delovanja, hiter tehnološki razvoj mikroelektronike in problem servisiranja oz. vzgoja kadrov. Elektronski izdelki morajo namreč zdržati temperaturne šoke od -30°C do $+100^{\circ}\text{C}$, vibracije do 80 g, prenapetosti, ki jih povzročajo različni elektromehanski izdelki, itd. Vsi ti pogoji zahtevajo solidne rešitve, zaradi tega pa so cene visoke.

Kljub vsem tem težavam pa elektronika le prodira v motorna vozila. Mnoge evropske avtomobilske firme, predvsem pa ameriške, že serijsko vgrajujejo elektronske izdelke. To so elektronski regulatorji napetosti za alternatorje, prenapetostna zaščitna stikala, elektronski vžig in vbrizg goriva, merilnik vrtljajev motorja, merilnik hitrosti vozila, intervalna

Ali so res integrirana vezja ključ za avtomobilsko elektroniko?

Solar: Uporaba vezij velike integracije (LSI) bo znatno zmanjšala proizvodne stroške elektronskega sistema v primerjavi s podobnim narejenim z diskretnimi elementi, ali celo z drugimi vezji zmanjšane integracije. Kakorkoli se bodo elektronski sistemi zmanjševali v navad integriranavezja in bo možna ceneja proizvodnja, bo to velik izziv za avtomobilsko industrijo.

Proizvajalci polprevodniških komponent bodo takšna vezja proizvajali samo, če bo zagotovljen zadosten obseg. Zato ni možna točna opredelitev raziskav na običajni mikro sistem ali na sistem velike integracije. Osnovni provizorični prototipi ali konstrukcija morajo biti razviti s standardnimi deli. Po konstrukciji je potrebno 6 do 12 mesecev, da bo zadostna skupina pripravljena na izdelavo prvih vzorcev integriranih vezij.

Različna pojmovanja elektronske in avtomobilske industrije zavirajo hitrejši razvoj avtomobilske elektrone in zato je plačevanje razvoja večni problem. Obe industriji bi morali s pogajanjem doseči poslovno tesnejše sodelovanje in v brezkonkurenčnem prostoru težiti k skupnim višjim ciljem.

Kako se borijo za uveljavitev avtomobilska in elektronska industrija?

Nemec: Ko postane mikro vezje večinski sestavni del naprave zamika proizvajalce polprevodnikov, da bi tudi preostali del sami izdelali. To se je zgodilo z računalniki, urami in pomnilnimi sistemi. Pri avtomobilski elektroni se proizvajalci polprevodnikov bolj naslanjajo na izkušnje uporabnikov. Avtomobilska industrija se počasi in vztrajno uči elektronske tehnologije, kje in kako je najbolje uporabiti elektronske konstrukcije. Učijo se tudi, da ni vedno super novo najboljše, kar na pr. ponujajo preoptimistične polprevodniške družbe.

Težave nastajajo med polprevodniškimi družbami in industrijo, ki uporablja njihove komponente za vgradnjo v naprave namenjene za avtomobilsko industrijo. Polprevodniške družbe želijo večkrat zaobiti proizvajalce avtomobilske elektronske opreme z neposrednim dogovarjanjem s proizvajalci avtomobilov, kar sili proizvajalce opreme v razvoj lastnega mikro sistema ali integriranih vezij, če še želijo biti udeleženi na tržišču avtomobilske elektrone.

Proizvajalcem avtomobilov in elektronske opreme je težko konkurirati polprevodniškim družbam, kot je težavno polprevodniškim družbam resnično konkurirati na avtomobilskem trgu. Upoštevati moramo razvojne stroške mikro sistema ali končnega izdelka, ki se pokrivajo pri res velikih serijah. Ekonomsko je bolj upravičeno, da se celotna dokumentacija (na pr. mikro sistema) preda proizvajalcu opreme.

Tudi avtomobilske družbe lahko s svojimi lastnimi raziskovalno-razvojnimi laboratoriji spremljajo razvoj polprevodniške tehnologije, se z njo oskrbujejo in varujejo svoje lastne konstrukcije, se tako izognejo posrednikom, ker lahko polprevodniške družbe za njih izdelajo posebna vezja po naročilu.

Kakšna integrirna vezja bomo uporabljali v avtomobilih, raznovrstna linearna, ali cenejša digitalna?

Solar: Elektronska naprava ali sistem je lahko analogen (linearen) ali digitalen. Podobno je lahko uporab-

(Nadaljevanje na 6.strani)

SKLEPI 15. SEJE PREDSEDSTVA SKUPŠČINE ZP ISKRA

(5.9.1975)

Predsedstvo na osnovi predloženega poročila o poslovanju ZP ISKRA za I. polletje 1975 in na seji sami podanih informacij o izvrševanju sklepov 9. zasedanja Skupščine ter razprave v zvezi z obravnavano problematiko, sprejema naslednja stališča oz. ocene:

– Poročilo o poslovnih rezultatih ZP ISKRA v I. polletju ugotavlja, da posamezni ključni kazalci gospodarjenja, kljub že sprejetim stabilizacijskim ukrepom in storjenim naporom, odstopajo od planskih predvidevanj in ne kažejo pozitivnih tendenc izboljšanja.

Stabilizacijski ukrepi in konkretne zadolžitve po sklepih 8. in 9. zasedanja Skupščine ZP ISKRE so še vedno – po oceni predsedstva – prioritete zadolžitve vseh činiteljev v ZP ISKRA in z ozirom na rezultate poslovanja terjajo doslednejše in odgovornejše izvajanje.

Zato predsedstvo ponovno predlaga Skupščini, da se pojave neizvajanja sprejetih odločitev samoupravnih organov obravnava na zborih delavcev in organih upravljanja ter ustrezno ukrepa.

S tem v zvezi naj poslovodni organi ZP ISKRA:

– informirajo delegate Skupščine o izvajanju sprejetih ukrepov za zagotovitev realizacije planskih predvidevanj zunanje trgovinske dejavnosti za leto 1975 in za dolgoročno zunanjetrgovinsko orientacijo ZP ISKRA.

– posredujejo informacijo Skupščini o opravljenih kritičnih analizah poslovanja za prvih 5 mesecev ter na osnovi njih oblikovanih akcijskih stabilizacijskih programih ZP, s konkretno določenimi nosilci in roki akcij

– na Skupščini podajo oceno oz. analizo vzrokov poslovanja za nastanek izgube posameznih TOZD oz. DO, predvsem s stališča subjektivnih vzrokov ter s predlogi sanacijskih ukrepov

– pripravijo kompleksno informacijo o Iskrinih trgovskih in proizvodnih podjetjih oz. predstavništvih v tujini. Informacijo naj obravnavajo za to pristojni odbori Skupščine, predsedstvo Skupščine ter Skupščina.

V zvezi s predlogom samoupravnega sporazuma o delitvi in prenosu poslovnih sredstev IC na branžo DO oz. TOZD je treba to informacijo dopolniti s stališči in predlogi glede upravljanja s temi sredstvi.

– Predsedstvo predlaga Skupščini, da vse temeljne organizacije, ki v I. polletju 1975 prikazujejo izgubo in še niso izdelale sanacijske programe, to nemudoma store,

– Na seji Skupščine naj se kot dopolnitev polletnemu poročilu poda tudi informacija o osnovnih kazateljih poslovanja za mesec julij in avgust.

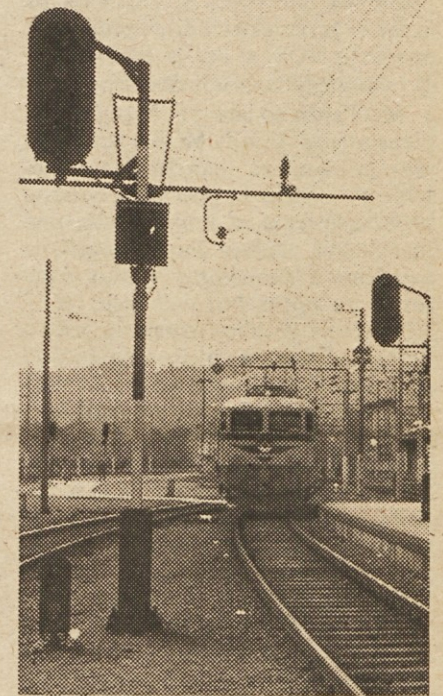
Predsedstvo se strinja s predlogom počitniške skupnosti, da se ostanek sredstev v višini N din 470.742,34 od odprodaje počitniškega doma na Bledu, začasno koristijo za dograditev najnujnejših del v počitniškem domu na Dugem otoku.

Namenska sredstva bo počitniška skupnost vrnila iz odobrene letne dotacije za investicije za leto 1975 po sprejetju samoupravnega sporazuma.

Predsedstvo je obravnavalo predlog IEZE za spremembo in dopolnitev 91, 94, 95 in 97 člena samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD ZP ISKRA.

S tem v zvezi naj poslovodni organi do naslednje seje Skupščine pripravijo predlog, na osnovi katerega naj bi Skupščina dala poziv vsem TOZD za predložitev predloga za eventualno dopolnitev oz. prilagoditev samoupravnega sporazuma ustavnim načelom.

Spodnji posnetek, ki kaže signal z nidiaktorjem na železniškem vozlišču v Ljubljani, sodi k reportaži o TOZD Inženiringi, katera je zaradi pomanjkanja prostora žal morala odpasti. Enaka usoda je doletela tudi nekatere druge prispevke, ki pa jih bomo morali objaviti prihodnjic.

SREČANJE MLADIH SOZD ISKRA-GORENJE V VELENJU

Srečanje mladih SOZD Iskra – Gorenje je popestril nastop folklorne skupine.

(Nadaljevanje s 4. strani)

Pometimo seveda najprej pred svojim pragom. Predvsem je nerazumljivo to, kako nismo mogli vskladiti programa prireditve. Vsem je znano, da je prva sobota v septembru „rezervirana“ za srečanje mladih, toda mi smo lepo organizirali še piknik Industrije Avtoelektrika na Čepovanu in množični pohod Iskrašev na Triglav.

Naj naštevamo naprej. Na dopoldanski otvoritvi srečanja na kotkalošču so se zbrali le udeleženci iz Iskre, ker so morali mladi iz Gorenja pač tisto soboto delati. Da bodo delali so zvedeli šele v petek tik pred koncem službe. Kakor koli že – tudi popoldne, v restavraciji ob jezeru, je bilo bolj malo mladih iz Gorenja. Kdo je kriv za to? Verjetno organizator, kajti mladi iz Gorenja (v to je pisec teh

vrstic prepričan) bi se gotovo radi seznanili z vrstniki iz Iskre.

Tudi sama otvoritev srečanja je bila na „višku“: nastop dveh mladih kotalkarjev – slavnostni govor sta verjetno premaloma za začetek takšne prireditve. Seveda pa vraga le ni kriv organizator – najbolj je udeležencem zagodlo vreme.

Srečanje vsekakor ni doseglo svojega namena – spoznavanje med mladimi iz Iskre in Gorenja. Nekateri so ga ocenili kot izlet mladih Iskrašev v Velenju, katerim so Gorenjčani pripravili kulturno – zabavni program.

L. D.

ISKRA – Industrija elementov za elektroniko, n. sub. o.
TOZD – Tovarna specialnih elementov in materialov – SEM, n. sub. o.
Ljubljana, Tržaška c. 2

Odbor za medsebojna razmerja razpisuje po 50. členu statuta TOZD – Tovarna SEM naslednja prosta delovna mesta:

1. strokovni sodelavec za področje transformatorjev in tračnih jeder
2. vodja finančno računovodske službe
3. vodja skladiščne službe.

Poleg splošnih pogojev za sprejem na delo pričakujemo od kandidatov, da bodo izpolnjevali še naslednje pogoje:

- ad 1. visoko ali višje strokovna izobrazba elektro smeri s triletnimi izkušnjami na podobnem delovnem področju.
- ad 2. višje oz. srednje strokovna izobrazba ekonomsko finančne smeri. Lahko tudi začelnik, ker službo šele ustanovljamo.
- ad 3. srednje strokovna izobrazba ali kvalifikacija iz elektro kovinske smeri s triletnimi izkušnjami na področju skladiščnega poslovanja.

Delo se razpisuje za nedoločen čas. Osebnih dohodkov je po pravilniku o delitvi dohodka inosebnih dohodkov.

Kandidati naj pošljejo svoje prijave z dokazili in kratkim življenjepisom v roku 10 dni od objave na naslov:

ISKRA – IEZE, TOZD – Tovarna SEM, tajništvo, 61000 Ljubljana, Tržaška c. 2.

Kandidate bomo obvestili o izbiri v 10 dneh po odločitvi odbora.

Kandidate vabimo tudi na osebni pogovor.

Mikroelektronika v izdelkih avtoelektrične industrije

(Nadaljevanje s 5. strani)
ljeno vezje linearno ali digitalno. Za primer navedimo Rockwellov sistem proti drsenju, ki ima proporcionalno (analogno) krmilno zanko, vezje je digitalno MOS, medtem ko ima bolj tipska izvedba digitalno krmilno zanko (z zvočnimi organi za nastavljanje), ki uporablja linearna vezja.

Cena digitalne izvedbe z integriranimi vezji je nižja od cene odgovarjajoče linearne. Digitalno vezje se lahko izdelava z manj maskami in enostavnejšimi postopki kot linearno. Poleg vsega potrebujejo linearna integrirana vezja še zunanje pasivne sestavne dele, da dosežejo različne časovne karakteristike sistema.

Linearni sistemi so v avtomobilih bolj običajni in bodo to tudi še nadalje ostali, zaradi lažje razumevajočih konstrukcij. Mehanski konstrukterji lažje razumejo linearne sisteme, zaradi analogij elektriških in mehanskih parametrov. Digitalni sistemi imajo nelinearna razmerja, ki jih težje razumemo: njihove matematične obdelave — Boolove algebre in mikroprogramske tehnike. Trenutno jih je miselno težje analizirati.

Smo v pričakovanju bipolarnih in MOS integriranih vezij?

Solar: Bipolarna in MOS integrirana vezja konkurirajo v osnovni avtomobilskih elektronskih sistemov. Bipolarna imajo rahlo prednost, zaradi enostavnejših spojev in večjih moči. Neposredno lahko poganjajo majhne releje, žarnice in podobno. Med slabosti pa lahko prištejemo, da so bolj zapletena, potrebno je več mask pri izdelavi in obdelovalnih stopenj v primerjavi z MOS, so dražja kljub zrelejši tehnologiji in širšim virom.

MOS vezja so lahko P, N ali C komplementarna. P in N MOS v splošnem niso primerni za uporabo v avtomobilih. P — MOS je poceni, z odlično neobčutljivostjo za šume in delovnimi možnostmi, zahteva dvojno negativno napajanje z razmeroma visoko napetostjo za optimalno delovanje. N — MOS rešuje problem napajanja, toda z dražjo izdelavo in omejeno možnostjo uporabe. Komplementarni C — MOS je prav blizu ideala za avtomobilsko uporabo, ker potrebuje samo eno pozitivno baterijsko napetost z velikim tolerančnim območjem in je neobčutljivo na šume. Poraba moči je neznatna, zato je posebej primerno tam, kjer mora vezje stalno delovati tudi tedaj, ko vozilo stoji. Med slabosti C — MOS lahko prištejemo začasno pomanjkanje proizvodne zmogljivosti in tehniških zmogljivosti za konstrukcijo in razvoj običajnih integriranih vezij s komplementarnim MOS.

Bodo hibridna vezja ostala v borbi za uveljavljanje?

Solar: Hibridno vezje postaja vedno bolj privlačno v primeri s klasičnim tiskanim vezjem. Sestavljeno je iz keramične ploščice, na kateri najdemo več podobnih ali različnih polprevodniških enot. Skupnih sestavnih delov je mnogo manj kot pri klasičnem vezju za isto funkcijo. Hibridna vezja so majhna, (zavzemajo majhen volumen) odporna, z enostavnim posluževanjem in možnostjo zamenjave. Združevanje elektronskih delov v manjše število zamenljivih enot ne povečuje samo vrednost dela, temveč povečuje tudi procent prispevka izdelovalcu. Izdelava hibridnih vezij omogoča izdelovalcu opreme večjo udeležbo pri dobavi elektronske. Izdelava in oprema hibridnih naprav je razmeroma poceni in je ključne operacije možno kupiti. Kljub praktičnosti hibridnih vezij se vezja za sedaj niso gospodarno uveljavila pri napravah usmerjenih na odjemalce na pr.: fotografske kamere, cenene elektronske ure, barvna televizija, ki imajo raje konvencionalna cenena tiskana vezja. V ZDA je ca. 400 tovarn hibridnih vezij, in večina jih ima višek proizvodnih zmogljivosti.

Je ločenim sestavnim delom odzvonilo?

Solar: Integrirana vezja za sedaj zamenjujejo le malo močnostne diskretne komponente. Z naraščanjem števila integriranih vezij pa raste potreba po delovnih močnostnih enotah. Proizvodnja močnostnih tranzistorjev (ali darlington transistorjev) je v stalnem porastu, posebno še

zato, ker so uporabni v širokih tokovnih in napetostnih področjih. Za leto 1977 napovedujejo potrebo po 179 milj. kosov.

Bo uvedba mikroprocesorjev pospešila razvoj dajalnikov informacij?

Solar: Dajalniki bodo v bližnji prihodnosti preč problem raziskovalcem in razvijalcem avtomobilske elektronike, zaradi specifičnosti uporabe in cene.

Polprevodniške družbe pospešujejo uporabo piezo elektriških dajalnikov pritiska (so temperaturno odporni), žal pa po ceni ne morejo konkurirati znanim ceneni rešitvam. Polprevodniški dajalniki, ki so 10 do 20 x dražji, so bolj občutljivi, natančni in z boljšo ločljivostjo; lastnosti, ki daleč presegaajo avtomobilske zahteve. Prihod centralnega računalnika in drugih preciznih elektronskih sistemov v avtomobil, bo povečal potrebo po zbiranju točnih podatkov pri razmeroma velikih hitrostih. Tu pa se bo pravzaprav začela doba uporabe polprevodniških dajalnikov v avtomobilih.

Strokovna posvetovanja ob sejmu »Sodobna elektronika«

V začetku prihodnjega meseca se bodo ponovno odprla vrata ljubljanskega Gospodarskega razstavišča 22. mednarodni razstavi »SODOBNA ELEKTRONIKA.« Celotna jugoslovanska elektronska industrija bo skupaj s številnimi renomiranimi tujimi firmami z Vzhoda in Zahoda teden dni prikazovala svoje najnovejše dosežke in izdelke. Letošnji razstavi program »ISKRE« bo v znamenju leta inovacij: prikazani bodo rezultati razvojnega dela preteklega leta s posebnim poudarkom na najnovejših dosežkih s področja mikroelektronike, tako s posameznimi elementi oziroma vezji kot tudi z aparaturami, sestavljenimi iz teh elementov.

Nepogrešljiv spremljevalec te razstave so strokovna posvetovanja. Tradicija se letos nadaljuje, obogatena z novo tematiko. Poleg simpozijev o telekomunikacijah in o sestavnih delih ter materialih bo v času razstave obravnavana tudi problematika s področja merilne tehnike.

Problematika elektronskih sestavnih delov in materialov bo letos v obravnavi že enajstič zaporedoma (7. in 8. oktober). Simpozij, katerega vsebina dopolnjuje razstavi program, ima (kot vsi dosedanja) namen seznaniti strokovno javnost z raziskavami, razvojnimi in proizvodnimi dosežki domačih in tujih strokovnjakov na tem področju. Vodilno temo letošnjega simpozija bodo predstavljali referati s področja materialov za elektronske sestavne dele. Razdeljen bo v dva dela: prvi bo zajemal splošne referate, drugi pa bo obravnaval ožjo strokovno problematiko.

Novost letošnjega jugoslovanskega simpozija o telekomunikacijah (9. in 10. oktober), devetega po vrsti, je vsebinska usmeritev na področja, ki so za prakso izrednega pomena. Osnovna tema letošnjega simpozija bodo »DIGITALNE KOMUNIKACIJE S POSEBNIM POUČENOM NA PRENOS«, za katero je prijavljenih 30

ZAHVALA

Zveza za šport in rekreacijo invalidov SRS ter športno društvo invalidov »Borec« Kranj se iskreno zahvalujeta za pokroviteljstvo na slovenskem prvenstvu invalidov v mnogobojju, katero je prevzela Iskra-Commerce, sektor marketing, Ljubljana. Posebna zahvala pa velja njihovemu uradnemu predstavniku tov. prof. Mirku Hrovatu za vzpodbudne besede ob priliki podelitve priznanj zmagovalcem težkim invalidom iz vse SRS! Hvala za humano dejanje, tovariši iz Iskra-Commerce!

Društvo za šport in rekreacijo invalidov »BOREC« Kranj

Kje je mesto avtomobilske elektronike naše branžne organizacije?

Nemec: Pospešiti bo treba raziskave in razvoj naprav, ki so predvidene v srednjeročnem planu organizacije, z diskretnimi polprevodniškimi elementi in preiti z izdelavo na hibridno tehnologijo ali na mikro sistem srednje ali velike integracije.

Hibridna vezja so nam ekonomsko bližja od dragih monolitnih mikro sistemov in se amortizirajo že pri manjših serijah, zaradi cenejše opreme in razvoja. Čeprav so hibridna vezja le vmesna stopnja pred uvedbo mikro sistemov, so za organizacijo potrebna, da se na njih uči in pridobiva izkušnje. Mikro sistem bo treba nekam pritrčiti in mu dodati delovne (močnostne) enote, to pa je zopet lahko hibrid.

Večji problem organizacije je v riziku, ker ne morejo realno prognozirati, kdaj in s kolikšnimi količinami bodo elektronske naprave zainteresirale potrošnike. S tem v zvezi je odprto vprašanje, koliko raziskovalcev in razvijalcev se naj vključi v reševanje nalog prihodnosti.

Po drugi strani pa ne smemo pustiti, da bi mikroelektronika šla mimo nas svojo pot, ker se bomo v prihodnosti vedno težje vključevali ali — celo izgubili področje, ki ga danes še varujemo.

— M. R. —

Jaka Jančar, eden izmed prvih Iskrašev

Čeprav je 11 let upokojen, smo ga vendarle našli na delovnem mestu, v tovarni Iskra-Elektronske naprave v Stegnah. Povprašali smo ga o njegovem medvojnem delu, saj je znano, da je sodeloval pri prvih zametkih Instituta za elektrovezje — IEV. Zanimalo pa nas je seveda tudi njegovo delo po osvoboditvi, v času obnove, v katerem se je formirala tudi današnja Iskra.

Umirjen in skromen človek je Jaka Jančar. Ko je omenjal svoje delo, je vedno poudarjal tudi sodelavce, kot da je pravzaprav popolnoma slučajno, da je tolikšen delež prispeval tudi sam. Sicer pa je bil za svoje delo Jaka Jančar odlikovan tudi z redom dela.

Takole je pripovedoval: Z ilegalnim delom sem pričel maja 1941. Takrat sem bil zaposlen kot vodja delavnice pri Radio d. z. o. z. — Ljubljana, Miklošičeva c. 7. V začetku maja 1941 sem izdelal prenosni kratkovalovni sprejemnik, katerega sem s posredovanjem sestre Lizike (padla v Polhograjskih dolomitih 19. 3. 1943) predal Cirilu Anju Lukmanu za partizane. Takšnih sprejemnikov sem kasneje izdelal več.

Julija 1941. smo imeli v naši delavnici na pobudo Milka Goršica — člana CK KPS, ki je vodil R. S. (radijski sektor), in brata Rudi Jančarja sestane, na katerem smo se dogovorili, da bi v novi delavnici izdelali 10 W sprejemno-oddajne postaje (11 kompletov), predelali 20 kosov baterijskih sprejemnikov za poslušanje telegrafskih znakov na kratkih valovih, da bi preskrbeli nabavo materiala in odpreme gotovih izdelkov in še razne druge naloge s tega področja. Na sestanku so še sodelovali Franc Somrak, Miro Anzelc, sestra Lizika — Majda Jančar in jaz. Po tem sestanku je imel brat Rudi razgovor z lastnikom podjetja Francem Bizjakom o sodelovanju in pomoči. Franc Bizjak nam je omogočil delo v delavnici, dal na voljo ves potreben material, ki je bil na zalogi in 20 kosov baterijskih sprejemnikov, ves ostali material, ki pa ga ni bilo mogoče dobiti doma, pa je nabavil v

(Nadaljevanje na 7. strani)

da udeleženci simpozijev potrdijo upravičenost in koristnost teh strokovnih manifestacij tudi v prihodnje in sicer s tem, da aktivno sodelujejo pri delu posameznih strokovnih komisij ter da v razpravi omenijo zapažanja in izkušnje, pridobljene na delovnih mestih ter nakažejo probleme, ki naj bi jih prevzeli v program prihodnjih simpozijev. Povsem jasno je, da uspeh simpozijev ne zavisi samo od referentov in organizatorjev, pač pa tudi od aktivnega sodelovanja vsakega udeleženca.

S. S. V. B. R.

»Hodil po Iskri sem naši...«

„Spoznaj Iskro in še bolj jo boš ljubil“. To geslo sem pobral z radia in ga po svoje prikožil. Sem namreč zaveden Iskraš, dolgoletni pripadnik kolektiva. Sicer pa pripadam oni polovici, ki dela. Zares opravljam svoje delo, ne samo, da bi delal drenj in slab zrak v tovarni. Torej, spoznati Iskro. Zadnjič sem ženi na kratko razložil, da bom vzel dopust in šel spoznavat domače Združeno podjetje. Tako, mimogrede sem ji to povedal.

Ona pa pokonci.

„Nič ti ni treba spoznavati, dovolj nesreče je, da sem te jaz spoznala. Le kje sem imela takrat glavo!“ „Na mojih prsih“, sem dahnul. „Sicer pa zdajle, ko se stabiliziramo, moramo vsaj poznati...“ Dolgo je trajalo, da sem dobil dovoljenje.

„No, če že greš zdoma pojdi kam dlje, bogve kdaj boš lahko spet kam šel,“ sem si mislil. Z avtobusom sem se odpeljal. Iskro v kraju mojega obiskanja sem kmalu našel. Zvezea Iskre me je pripeljala z avtobusne postaje pred vratarnico. Vrtar je nekaj brkljal po mizi, ko pa me je zagledal, mi je pritekl naproti. „Tako se sprejema domače ljudi,“ sem si mislil.

„Tovariš, ste vi iz republike?“

„Tujec nisem, s kraljevine ali celo imperija tudi ne, pa sem priznal: „Da“.

„Pozdravljeni,“ je hitel vrtar. „Tako pokličem sekretarja.“

Sekretar, v boljši obleki je kmalu prišel.

„Pozdravljeni, tovariš, izvolite z menoj, tudi tovariš direktor bi vas rad poznal,“ je hitel.

Vesel sem bil toplega sprejema, ali kar nekam sitno mi je hotelo biti.

Saj sem navaden Iskraš, pa takole... Toda kar do besede nisem mogel. Sekretar mi je razkazoval, kako so preuredili parkirni prostor, obnovili fasado in asfaltirali dvorišče. „Veste, za standard naših delavcev naredimo, kar pač moremo,“ je skromno zaključil. Prišla sva v njegovo pisarno. „Izvolite,“ mi je primaknil fotelj.

„Bi kavico, morda kaj zraven?“

„Kavo bi, drugega pa ne upam, imam še dolgo pot pred seboj.“

„Seveda, seveda, vaše poti so naporne“, je rekel sekretar.

„Niti ne, zame je to dopust“.

„Seveda, ste pač strokovnjak, pa gre kar mimogrede“.

Najin prijeten razgovor je prekinil prijazen direktor: „Pozdravljeni“, mi je toplo stisnil roko. „Veste, ni ravno rožnato, nikjer, pa tudi pri nas ne. Toda vedno storimo vse, kar je v naši moči. Kaj pa želite najprej pogledati?“

„Tovarno bi rad videl,“ sem odgovoril.

„Tovariš sekretar, peljite tovariš na malico, potem pa mu pokažite tovarno,“ je še povedal direktor in odšel po opravkih.

Občudoval sem malico, lepo posodo in pribor. Pri nas ni tako. Nato sva ogledala tovarno. Vse na svojem mestu. Predstavili so mi vse vodje oddelkov, ki so bili med delavci. Začuda veliko inženirjev je bilo med stroji. Tudi tega ni pri nas.

Občudoval sem Iskro. Da, res nisem vedel, dokler nisem sam doživel, videl in otipal Združena podjetja v vsem obsegu. Sekretarja so poklicali k telefonu. Takoj se je vrnil in vprašal: „Ali niste vi, tako, kako bi rekel, iz republike?“

„Sem,“ sem ustrelil kakor iz topa.

„Moment, prosim,“ je dejal in odšel. Pome je prišel vrtar.

„Ti, kaj se pa greš?“

„Spoznavam Iskro?“

„Se delaš neumnega?“

„Ne, res ne vem kaj bi radi,“ sem boječe vprašal.

„Če se ne delaš neumnega, pa normalno tako neumen izgledaš,“ je zasikal vrtar.

Hudiča, kaj pa je zdaj, sem pomislil. Vrtarja pa sem previdno vprašal:

„Res ne razumem, kaj je narobe.“

„Seveda ne razumeš, butec. Danes je malo za tabo prišel republiški inšpektor za delo, pa si nas ti zapeljal...“

„Huudiiiiča,“ se mi je zabliskalo.

Frančišek

»Še to spijemo...«

Počitniški dom EMO, Crikvenica, Gajevo šetaliste 15. Torej naslov, kjer bom našel na dopustu več deset družin delavk in delavcev iz EMO Celje.

„Levo, pa onda pravo i kot jednog velikog hotela opet levo. Tamo je vaš dom.“ Najlepša hvala, verjetno pa ne bi našel tako enostavno, če ne bi med iskanjem kar naenkrat zaslišal: „Še to spijemo pa gremo, saj napiti...“. Vedel sem, smo že tam. Na lepo urejeni plaži sem zagledal skupino prijetno razpoloženih slovenskih dopustnikarjev, le tega nisem mogel razumeti, kako da so se Štajerci odločili za cviček. Verjetno so druga vina – glede cene namreč – še bolj kisla kot Marvin.

Pogled na desno. Normalno: Počitniški dom EMO. Kaj najprej? Med ljudi, da mi povedo, kako je kaj na dopustu, ali pa k upravniku doma. Odločilo je lepo sončno vreme in podal sem se na, kot že rečeno, lepo urejeno plažo. Zgradil jo je celjski kolektiv sam, na njej pa je dovolj prostora za vse goste njihovega doma pa še za kakšnega tujca povrh.

Medtem je vesela „marvinova“ družba sklenila, da še ne bo odšla le od sonca, soli in predvsem tistega „ta rdečega“. Ožgana grla so takrat izvajala – „Vratilo se barba iz Amerike.“ Ni kaj, smo pač narod pevcev

(oprostite zaradi samoglasniške tiskovne napake).

H komur koli sem se obrnil tisti dan s standardnim vprašanje, kako se ima kaj na dopustu, je pohvalil prizadevnost in prijetnost osebja v domu, hrano, lepo urejene prostore, plažo, pa tudi z vremenom je imela tista izmena kar precej sreče. Nisem jih hotel preveč nadlegovati, saj so bili na dopustu, zato sem se kmalu odpravil k upravniku doma Tinetu Metličarju.

„Ljudje pravijo, da so zelo zadovoljni. Mi se trudimo, želimo jim ustreči. Hrano smo prilagodili številnim okusom tako, da skušamo ustreči vsem; kot kaže nam to tudi uspeva.“ Tako se je začel pogovor s prijaznim upravnikom, ki je z veseljem orisal dosedanja prizadevanja, da bi delavke in delavci iz EMO v Crikvenici kar najbolj prijetno letovali.

Počitniški dom je v lepi vili v neposredni bližini obale. Vilo je EMO kupil pred več kot 10 leti. Vsako leto so v obnavljanje in posodabljanje vložili nekaj denarja, največjo adaptacijo pa so izvedli letošnjo pomlad, ko so kupili novo pohištvo za vse sobe v domu, položili ploščice na terasi, dogradili streho nad njo ter kupili še 5 avtomobilskih prikolic.

V domu je približno 30 postelj, v prikolicah pa skupno 15. Zaradi precejšnjega povpraševanja imajo več sob

rezerviranih tudi pri bližnjih zasebnikih. Skupno letuje v eni izmeni torej okoli 70 gostov.

Letos so dom odprli 20. junija, zaprli pa ga bodo predvidoma 10. septembra. V osmih izmenah, ena traja polnih 10 dni, bo v Crikvenici letovalo okoli 600 delavk in delavcev iz EMO z družinami.

In kakšne so cene? Kar ugodne. Člani EMO z napotnico plačajo za 10 dni 750 dinarjev, svojci po 1000 dinarjev, toliko pa stane tudi desetdnevni penzion za delavce iz drugih Iskrinih organizacij. Za otroke do 7. leta starosti je cena polne oskrbe 600 dinarjev.

Pravijo, da gre ljubezen skozi želedec, verjetno pa je podobno tudi s počutjem na dopustu. Torej – glavna kuharica Anica Jezovšek.

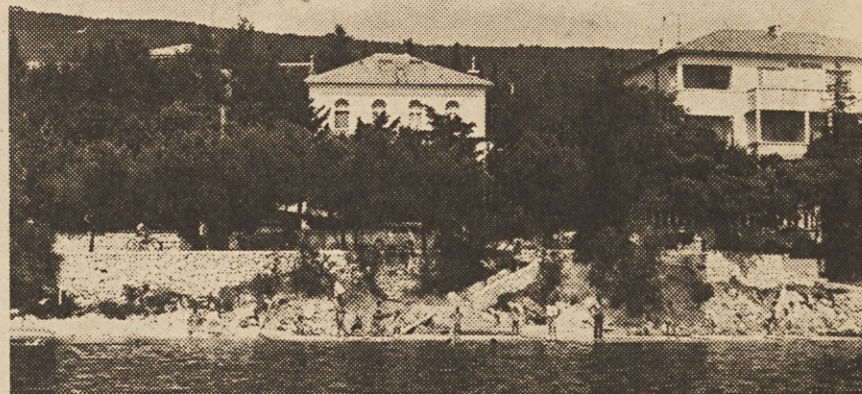
„Vsi hvalijo našo hrano. Bo že držalo, da je dobra, saj se vsi trudimo kolikor se le moremo. Skušamo ustreči vsem. Na dan skuhamo od 70 do 90 obrokov, v času izmene pa tudi do 120. V naši restavraciji jedo tudi dopustniki iz počitniškega doma Kmetijskega kombinata Krško.“

Z lepe plati je najin pogovor „zašel“ tudi na težave. „Drugi se imajo lepo, eni pa delamo. Toda to ni najpomembnejše, glavno je, da se imajo ljudje prijetno. Pravijo, da se imajo, kako pa nam to uspeva, še sama ne vem. Poglejte: za skoraj 100 ljudi skrbi le 5 oseb – upravnik, dve kuharici, servirka in sobarica.“

Oseba je občutno premalo, delamo pa od 5. ure zjutraj do 22. ure zvečer. Ne delamo, garamo. Toda najpomembnejše je, da se imajo delavke in delavci iz EMO z družinami prijetno.“

In imajo se!

LD

Tale je počitniški dom EMO v Crikvenici.

Iskrin festival amaterskega družinskega filma

FOTO-KINO KLUB „JANEZ PUHAR“ IN FOTO-KINO SEKCIJA „ISKRA“ KRANJ

PRIREJATA V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE

II. ISKRIN FESTIVAL AMATERSKEGA DRUŽINSKEGA FILMA

Vsebina filmov ni omejena samo na družinski krog, pač pa tudi na trenutke in dogodke, ki jih je zabeležila kamera Iskraša (bodisi na morju, v planinah, družinskem krogu, na izletu ali potovanju). Seveda so dobrodošli tudi igrani žanrski filmi.

Pogoji za sodelovanje:

- festivala se lahko udeležijo vsi kinoamaterji, zaposleni v ZP Iskra
- konkurirajo lahko s filmi formata 8 mm in super 8, nemimi ali zvočnimi
- čas trajanja projekcije do 15 min.
- če je ton na magnetofonskem traku, mora biti na posebnem kolutu, označenem s potrebnimi podatki

PRIJAVNICA ZA II. ISKRIN FESTIVAL AMATERSKEGA DRUŽINSKEGA FILMA

Naslov avtorja ali kluba:

Naslov filma:

Avtor:

Sodelavci:

Kategorija: igrani, dokumentarni, žanrski

Tehnika: color, čb

Dolžina:

Hitrost projekcije:

Zvok:

Pripombe:

Prijava:

- prijavnico izrežite iz časopisa
- izpolnjena mora biti v celoti
- zadnji rok za pošiljanje filmov je 10. november 75
- prireditelj zagotavlja varnost filmov, ne odgovarja pa za morebitno škodo, ki bi nastala pri prevozu
- filme bo ocenjevala posebna strokovna komisija, ki jo bo predlagal Foto-kino klub „Janez Puhar“, Kranj

Nagrade za najboljše filme:

- zlata medalja
- srebrna medalja
- bronasta medalja
- 3 diplome
- vsak udeleženec bo prejel priznanje za sodelovanje.

Filmi in dodatni materiali bodo vrnjeni najkasneje v 15 dneh po zaključku festivala. Filme oddajte vodstvu sekcije „Iskra“ ali pa jih pošljite priporočeno na naslov:

Sindikalna organizacija
Foto-kino sekcija „Iskra“
Savska loka 1
64 000 Kranj

STE ŽE POSNELI KAK FILM?

Tudi letos bo foto-kino sekcija Iskre-Elektromehanike priredila v počastitev Dneva republike festival amaterskega filma. Prikazana bo ustvarjalnost delovnega človeka na področju amaterskega filma. Tudi vi se lahko udeležite festivala s kakim svojim filmom ali pa ga do takrat posnamete. Tematika festivala ni tako ozko omejena, kakor bi bilo možno razumeti iz naslova. Morda si bo kdo mislil, da je vsebina vezana samo na družino in družinski krog. Nikakor ne! S projekcijo filmov hočemo iti v širino, ne samo v družino. Pritegniti želimo čimvečje število „osmičkarjev“, saj vemo, da ima veliko število članov našega kolektiva kameré in seveda tudi posnete filme. Zato jih želimo pritegniti v našo sekcijo, kjer bi si izpopolnili znanje in izmenjavali izkušnje. Vprašali se boste, kje se ti ljubitelji filma oziroma fotografije sploh sestajajo? Naša sekcija deluje pod okriljem foto-kino kluba „Janez Puhar“ v Kranju. Sestajamo se vsak prvi četrtek v mesecu v „Delavskem domu“ v Kranju, vhod 6, v prostorih maticnega kluba.

Vodstvo sekcije skrbi tudi za izobraževanje novih kadrov. To jesen bo potekal že tretji tečaj iz osnov fotografije in filmanja. Za razmah in organizacijo filmske dejavnosti predvsem s strokovne plati skrbita Marko Šmuc in Franc Pihler. Foto-kino sekcija šteje do sedaj že 80 članov. Vanjo pa bi želeli vključiti še več amaterjev.

Torej, upamo, da vas bo tale zapis vzbudil k razmišljanju, naši nadaljnji prispevki s tega področja pa k aktivnemu sodelovanju.

Pogled na plažo pod domom EMO v Crikvenici.

JAKA JANČAR, EDEN IZMED PRVIH ISKRAŠEV

(Nadaljevanje s 6.strani)

Italiji. Financiral je vse Franc Bizjak. Usluge t. j. izdelovanje šasij in druge mehanske dele pa nam je izdelal Albin Žontar, ki je imel delavnico v Wolfovi ulici.

V delavnici so nam še pomagali pri izpolnjevanju postavljenih nalog še Lojze Čergan, Koloman Hodošček, Vinko Demšar in Jure Pavlovič. Tehnično vodstvo je prevzel Franc Somrak (njemu gre zahvala, da smo nalogo tako uspešno opravili, saj je delal tudi vse noči), sestra Lizika je prevzela zunanje stike in odpremo, sam pa sem prevzel vse sprotno nalogo, ki jih takšno organizirano delo zahteva. Kljub težavam, ki smo jih imeli v delavnici z našimi nasprotniki, nam je uspelo zastavljene naloge v letih 1941 – 43 izpolniti. Mene so zaprli decembra 1942 v Belgijsko vojašnico, kjer sem bil do maja 1943. Po vrnitvi v delavnico sem se spet vključil v delo. Prvega oktobra 1943 so me ponovno zaprli in transportirali v Dachau. Tudi Franca Bizjaka so internirali v Avstrijo. V taborišču mi je uspelo izdelati radijski sprejemnik in poslušati poročila, katera sem nato posredoval našemu taboriščnemu komiteju. Enkrat mi je uspelo celo poslušati oddajo radia OF iz Črnoplja.

Po vrnitvi iz taborišča sem bil v letih 1945 – 47 zaposlen na CK-KPS in na predsedstvu vlade LRS. Imel sem nalogo postaviti oddajni center na Brodu pri Viču in sprejemno oddajni center za predsedstvo zvezne vlade v Beogradu. Med tem časom se je brat Rudi že ukvarjal z organizacijo bodočega Inštituta za elektrovezve IEV.

V ta namen sva januarja 1947 po nalogu pokojnega Borisa Kidriča, odpotovala s Francem Somrakom (tudi on je bil odlikovan z redom dela) v Švico z nalogo, da bi nabavila aparature, ki so bile potrebne za zveze med republiški ustanovami in zvez-

no vlado v Beogradu. Takšnih aparaturo namreč takrat ni bilo na voljo, za naročila pa so bili dolgi dobavni roki. Odločeno je bilo, da se za bodoči IEV nabavi instrumentarij, elektronski elementi in potrebno orodje.

Neuradno smo z delom na IEV pričeli 15. 9. 1947 v prostorih gimnazije v Šubičevi ulici. Na voljo smo imeli risalnico v 4. nadstropju. Med prvimi sodelavci IEV so bili: Rudi Jančar, Franc Somrak, Anton Lovko, Ludvik Simončič in jaz, kasneje pa je med drugimi pristopil tudi prof. dr. Mirjan Gruden. Uradni akt o ustanovitvi IEV pa je bil izdan šele 1. 3. 1948, z odlokom Borisa Kidriča. Inštitut je deloval pod Zvezno upravo za unapređenje v Beogradu. Direktor je bil Rudi Jančar.

Dela in sodelavcev je bilo vedno več, zato smo se preselili na Linhartovo cesto 35, v bivšo Rižarno, kjer je imel začasni sedež RK. Ker pa je bil razvoj hiter, potrebe po elektronskih elementih pa vedno večje, smo ustanovili več obratov in sicer: obrat kondenzatorjev v Semiču l. 1949., l. 1950. obrat uporov v Sentjerneju, pa obrat za keramiko in keramične kondenzatorje v Šentvidu, obrat Feriti na Celovski, tam je bil tudi obrat Magneti in obrat Zarnice v Kotnikovi ulici, pa še tovarno Telekomunikacije Ljubljana, Pržan in obrate v Sežani, Mokronogu, Žužemberku in Višnji gori, nato tudi Tovarno elektronskih instrumentov Horjul. Zaradi pomanjkanja prostorov pa smo izven Rižarne imeli locirane tudi 4 laboratorije.

Ko pa smo pričeli delati na rekonstrukciji, sem se preselil, po želji uprave, v investicijsko-projektantsko grupo, kjer me je zajela združitev z Iskra l. 1961. V upravi Iskre sem slednjič prevzel dolžnost glavnega planerja, na tem delovnem mestu pa sem nato delal vse do upokojitve, je svojo pripoved sklenil Jaka Jančar, ki mu je življenje res delovni dan.

mak

Mladi v Sežani aktivni

Po zadnjem kongresu ZSMS so tudi v sežanskih Sprejemnikih članstvo v mladinski organizaciji prilagodili statutu. Člani ZSMS so le tisti mladi člani kolektiva, ki to sami želijo, ali kakor pravimo, tisti, ki se sami „vpišejo“. Tako imajo v mladinski organizaciji 90 članov, to je nekaj manj kakor pred kongresom, so pa ti bolj aktivni.

Na področju izobraževanja so naredili živahno akcijo za mladince, ki nimajo končane osemletke. Odziv je bil kar lep in vrsta mladincev je končala osnovno šolo. Na izrednih srednjih in visokih šolah se tudi šola nekaj

(Nadaljevanje na 8.strani)

Predsednica ZSMS v Sežani – Dora Ahac.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža in očeta

VINKA KOKALJA

se iskreno zahvaljujema vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD ATC – razvoj in TOZD orodjarina za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in vence ter za denarno pomoč.

Posebno se zahvaljujema sodelavcem iz tehnološke priprave dela, ki so mu v poslednjih trenutkih stali ob strani in mu nesebično pomagali

žena Marta in sin Vinko

ZAHVALA

Ob smrti drage mame

TONČKE HAFNER

se iskreno zahvaljujem sodelavcem v merilnih napravah za izrečeno sožalje, podarjeni venec, denarno pomoč ter za spremstvo na njeni zadnji poti.

Sin Tomaž

Iskraši v Centralnih alpah

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

V nedeljo pa se je začelo „zares“. S tem dnem se je začelo tudi tistih šest dni, ko smo bili kot kužki po skoraj ves dan na vrvi. Te vrvi so bile varno v rokah izkušenih slovenskih gorskih vodnikov in reševalcev Petrača, Tonača, Kristlja (gorskega reševalca Kristjana Lubeja, ki se je pred nedavnim med reševalno akcijo hudo poškodoval v Škrlatici), Ižanca, Joška, Štefana, Slavca, Tensinga, Zvonca, Vikija Janeza, Staneta, Gustlja in Cipka. Da je odprava uspela in da smo se zdravi vrnili v dolino se imamo zahvaliti prav njim.

V nedeljo smo se s prvo žičnico odpeljali do turističnega naselja Kühboden, ki leži nekako na višini 2110 m, ter po kakšnih dveh urah hoje okoli Eggishorna prispeli do najdaljšega ledenika v Evropi – Velikega Aletschgletscherja. Ledeni velikan je ta in naslednje dni vpil marsikatero našo znojno kapljo, bil pa nam je tudi dokaj ravna, toda nevarna pot.

Ko sem iskal po različnih enciklopedijah podatke o tej velikanski razbrazdani ledeni gmoti, sem našel na različne številke. Že pri dolžini sem našel tri podatke: 22 km, 24 km in 27 km. Kateri je pravi, si ne bi upal trditi, med pogovorom z oskrbnikom kočice Hollandia pa sem slišal tudi številko, da je dolg 30 km. Tudi glede površine se podatki razlikujejo – od 115 do 169 kvadratnih kilometrov. Tudi glede površine se podatki razlikujejo – od 115 do 169 kvadratnih kilometrov. Aletschgletscher se premika s hitrostjo okoli 150 metrov na leto in je tako med hitrejšimi.

Dolgo, nagrbčeno in s številnimi razpokami presekan ledeno površino smo tisti dan premagovali težko otovorjeni s polnimi nahrbtniki. Marsikje je bilo treba poiskati novo pot, saj so nam preširoke razpoke, lede-

niški potoki ali morenske skale preprečili napredovanje. Ledenika ni hotelo biti „ne konca ne kraja“, toda pozneje v koči Konkordia se nam je zdel še bolj mogočen, še lepši. Ko sem ga tisti večer gledal od kočice, me je spominjal na velikansko tripasovno avtomobilsko cesto, ki se veličastno vije v dolino z dvema morinskima trakovama v sredini.

V Konkordiahutlen (2850 m) so nas sprejeli izredno negostoljubno in je bilo mnogim kar žal, da se kljub delni utrujenosti nismo še tisti dan odpravili v kočico Finsteraarhorn pod

istoimensko goro. Petračeva odločitev, da ostanemo v koči negostoljubnega oskrbnika, je bila gotovo pravilna, saj se nam je naslednji dan pot do kočice Finsteraarhorn kar precej vlekla. Pot po zasneženem ledeniku Grüneggfirn čez 3286 metrov visoki prelaz do kočice, ki je na višini 3100 m, nas je spominjala na Hribarice v Julijcih, le da je daljša. Med potjo je začelo še snežiti, slaba volja iz kočice Konkordia pa se nam je umaknila ob proходу na cilj, kjer so nas sprejeli z veseljem, brez kakšnih opask in pripomb, z nasmehom na ustih in dobro voljo.

Rahlo je snežilo tudi vso noč, zapadlo pa je k sreči le kakšnih pet centimetrov novega snega. Kljub nič

Udeleženci naše odprave s premaganim Finsteraarhašnom v ozadju.

Slovensko prvenstvo invalidov v mnogoboju

V soboto, 6. septembra, je bilo na stadionu Stanka Mlakarja v Kranju republiško prvenstvo invalidov v mnogoboju za l. 1975. Tekmovanje je bilo hkrati tudi izborna za državno prvenstvo, ki bo konec septembra v Titogradu. Pokroviteljstvo nad tokratnim prvenstvom je prevzela Iskra-Commerce, sektor Marketing, Ljubljana, in ga je zastopal prof. Mirko Hrovat. Za samo organizacijo ter točen in nemoten potek tekmovanja pa je bilo zadolženo invalidsko športno društvo „Borec“ Kranj, oziroma Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije. Samo tekmovanje kot tudi njegova organizacija sta bila odlično pripravljena in upamo, da so odšli obiskovalci z ugodnimi vtisi.

Ob priložnosti razglasitve rezultatov, ki je bilo v kranjskem hotelu „Creina“, je prof. Hrovat ob priložnosti nagovora tekmovalcem izjavil naslednje: „Vedite, da smo z veseljem sprejeli vabilo za pokroviteljstvo tega tekmovanja. Vemo, da ISKRA predstavlja veliko oporo invalidom, ki se v vseh naših delovnih organizacijah ponovno vključujejo v delo in normalno življenje. Vemo pa lahko tudi to, da smo prej ali slej lahko vsi invalidi, pa naj je to vidno ali ne. Zato bomo tudi v bodoče veseli takih povabil in – če bo le mogoče – jih bomo vedno z veseljem

podprli.“ Za njegove besede smo bili vsi zelo hvaležni, predvsem pa tekmovalci, ki so že komaj čakali razglasitve rezultatov. Te je prebral prizadeveni športni delavec IŠD „Borec“ Kranj, Ivo Bevc.

Kolajne sta nato podelila predsednik slovenskega prvenstva invalidov Kranj Konrad Pavli in podpredsednik republiške zveze za rekreacijo in šport invalidov SRS dr. Črt Marinček.

Rezultati mnogoboja invalidov s telesno okvaro:

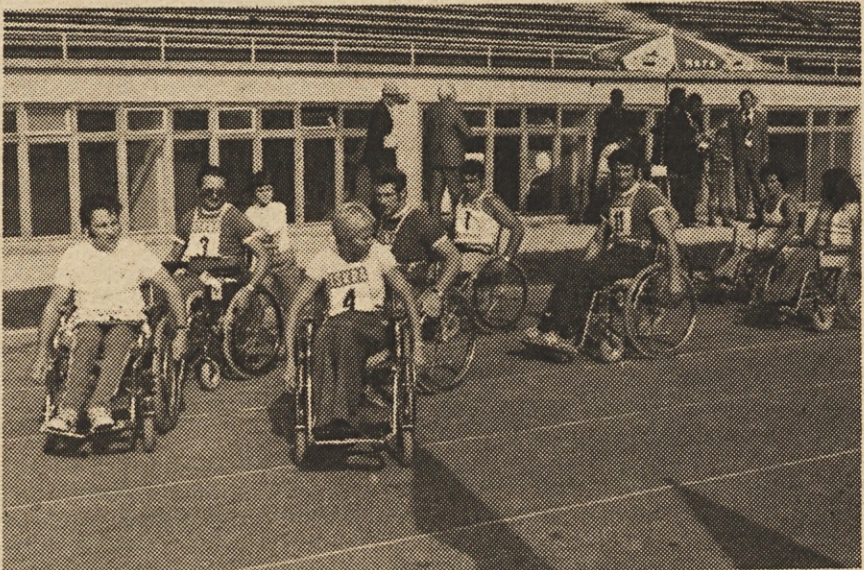
1) Angelo Jože 3945 točk (društvo „Invalid“ Velenje), 2) Bamfi Jože 3893 točk (ŠID Ljubljana), 3) Ramšak Stane 3787 točk.

Rezultati mnogoboja paraplegikov:

1) Marjan Peternel 4186 točk (DP Slovenije), Marjan je tudi trikratni svetovni prvak v tej disciplini, 2) Gorenc Martin 4057 točk (DP Slovenije), 3) Okorn Jože 3717 točk (DP Slovenije).

Malo manj sreče so tokrat imeli Iskraši, ki pa so zato potegnili daljši konec pri sestavi ekipe za Titograd, saj nas bodo od 6 članov zastopali kar trije, in sicer: Franc Furlan, Ivo Bevc, ter Stane Ramšak. Zaželimo jim vso srečo in mnogo dobrih rezultatov!

Franc Šenk

S prvenstva invalidov v mnogoboju.

Planinski izlet na Peco — Raduho — Olševo

Planinska sekcija Iskre-Elektromehanike Kranj organizira v sodelovanju z matičnim Planinskim društvom Kranj v soboto, 27. 9. t. l. izlet na PECO — RADUHO — OLŠEVO. Cena izleta je 30 din.

Prijave sprejema Štefka Mrak, GPP ERO, tel. št. 29-53, do vključno torka, 23. 9. 1975.

Vabljeni!

Obvestilo štipendistom

Obveščamo vse štipendiste ZP ISKRA, ki so zainteresirani za ogled gledaliških predstav v Drami in Operi v Ljubljani, da imamo na razpolago nekaj abonmajev reda A, B, F in U. Štipendisti lahko dobijo abonmaje brezplačno, če se prijavijo v Službi štipendiranja, Ljubljana, Prešernova 27, najkasneje do vključno 22. 9. 1975. Abonmaje bomo delili 26. 9. 1975.

ZP ISKRA
Služba štipendiranja

kaj preveč ugodnemu vremenu smo se zjutraj soglasno odločili: gremo na Finsteraarhorn.

Še vedno je rahlo naletavalo, veter je pihal kot za stavo, temperatura pa je morala biti tam nekje okoli minus 15 stopinj Celzija.

Sprva gre pot po skalah, pozneje pa večinoma po izredno strmih ledeniku, le na koncu, pred samim vrhom, je kakšno poldruugo uro plezarije po delno zasneženih in zaledenelih skalah. Vrh Finsteraarhorna je osvojilo vseh 15 navez, vzpon in poznejši sestop množice 50 planincev pa je potekal, kljub manjšim zastojem pri srečevanju navez, brez večjih težav.

Ne bi opisoval, kakšne občutke doživi človek, ko osvoji neko goro: verjetno je to veselje odvisno od težavnosti dostopa, od truda, ki ga vložiš, od lepote vrha in razgleda, ki te obdaja, nekaj pa na zadovoljstvo gotovo vpliva tudi višina osvojenega vrha. Nekateri smo ob prihodu na sam vrh z veseljem ugotavljali: „zdaj smo prvič nad 4000 metri;“ nekaterim je bil Finsteraarhorn že ne vem kateri štritisočak, toda veselje enih in drugih je bilo nepopisno. Bilo je lepo.

Tone Sazonov – Tonač in Marjan Novak iz Iskre med kratkim počitkom pred zavzetjem vrha.

Od vseh je bil verjetno, čeprav tega ni pokazal, najbolj vesel vodja odprave Petrač: vsi smo zdravi prišli na vrh in se v kočico zdravi tudi vrnili.

Nadaljevanje prihodnjč

REPERTOAR PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA KRANJ

SOBOTA, 20. 9. 1975, ob 19.30

I. Cankar: „POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI“
Otvoritvena predstava sezone ob 30-letnici Prešernovega gledališča
Vstop prost!

Razstava ekslibrisov v PPC

Služba IPS v sodelovanju z društvom Exlibris Sloveniae iz Ljubljane prireja mednarodno razstavo ekslibrisov. Razstava bo v PPC (Trg revolucije 1) v 14. nadstropju od 19. 9. do 10. 10. 1975.

Razstava bo odprta neposredno pred ustanovnim občnim zborom likovnega društva ZP ISKRA.

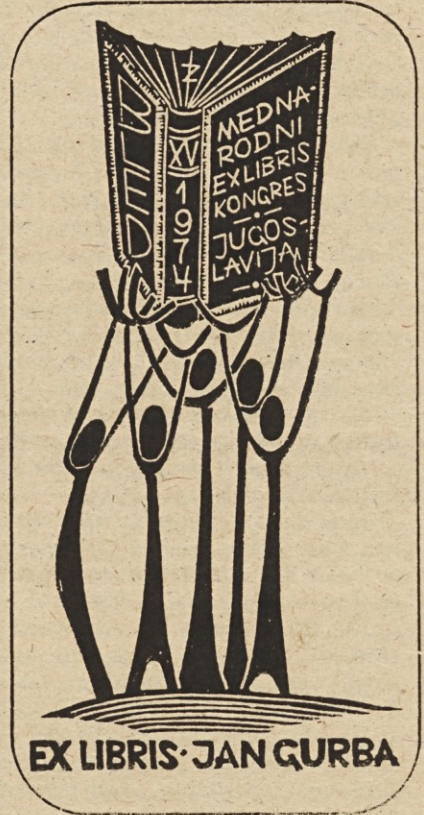
Ex libris je latinski izraz in pomeni „iz moje knjižnice“. Kot že izraz sam pove, je tesno povezan s knjigami in z ljudmi, ki imajo radi knjige. Ljubitelji knjig so svojim knjigam že od nekdaj želeli vtisniti znamenje svojega lastništva. Nekateri so se podpisali vanjo, drugi so jo označili s svojim žigom, najbolj vneti ljubitelji knjig pa z ekslibrisom. Ekslibris je manjših dimenzij in predstavlja vrednost že kot umetnina – grafika, ker jo slikar opremi poleg obveznih napisov „Ex libris“ in „ime lastnika“, še z lepo sliko, ki je samo kot okras, ali pa ima ta motiv kakršnokoli zvezo z lastnikom. Označuje lastnikov poklic, njegovo dejavnost, njegova zanimanja ali konjček, lahko pa slikovito opisuje njegovo ime oz. priimek. Ker ekslibris izdelujejo tudi vrhunski umetniki, so postali listki, zalepljeni na drugi strani platnic knjig, prave drobne grafične umetnine.

Ekslibrise so začeli tudi zbirati in si medsebojno izmenjavati – tako, da je to postalo tudi ena od mnogih zbirateljskih vnm.

Razstava v PPC bo nazorno pokazala oblike, tehnike in vsebine ekslibrisov – upam, da bo marsikoga vzpodbudila, da bi si sam naredil svoj ekslibris, ali pa jih začel zbirati.

Predlagam, da bi v našem likovnem društvu osnovali sekcijo ekslibrisov oz. drobne grafike.

Ivo Razboršek

TUDI LETOS BO "POHOD PRIJATELJSTVA ISKRAŠEV"

Pozanimali smo se pri komisiji za šport in rekreacijo ZP Iskra, kako je z letošnjim „Pohodom prijateljstva Iskrašev“, pa so nam povedali, da le-ta bo v soboto, 18. oktobra v Horjuhu. Proga, ki bo tekla mimo spominskih obeležij iz NOV, bo dolga okrog 15 km. Podrobnosti o pohodu prihodnjč!

ISKRA – glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektronično, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj – Urejuje uredniški odbor – Glavni urednik: Bogo Mohor, odgovorni urednik: Igor Slavec – Izhaja tedensko – Rokopisov ne vračamo – Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 – Tisk: Casopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA-DNEVNIK, Ljubljana

Po mnenju sekretariata za informacije SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.